

קונטרס

מאיר דרכנו

לע"נ מרן רה"י הגאון
רבי מאיר נסים מאזוז זצוק"ל

דברי הספד
שו"ת בהלכה, מכתבים

בע"ה

קונטרס

מאיר דרכנו

לע"נ מרן רה"י הגאון
רבי מאיר נסים מאזוז זצוק"ל

דברי הספר
שו"ת בהלכה, מכתבים

מנאי הצעיר
אלון ארביב ס"ט

שנת ונשלוח ספרים התשפ"ה לפ"ג
פה נתניה יע"א

כל הזכויות שמורות למחבר

כתובת לתגובות הערות והארות

אלון ארביב ס"ט

רחוב הפורצים 10/2 נתניה

דוא"ל: 4136465@gmail.com

או בבית מדרש רב פעלים

ת"ד 613 נתניה

נדפס על נייר שאין עליו חשש

חילול שבת או גניזה

אגרת ברכה מאת הגאון מוה"ר צמח מאזוז שליט"א ראש ישיבת כסא רחמים תכב"ץ

Institutions Yeshivat
KISSE RAHAMIM

בנשיאות רבותינו שבא"י:
מון הגאון הראשון לציון הרב עובדיה יוסף שליט"א
ולחבריו מון הג"ר רפאל ב. צבאן זצ"ל,
רב נתיבות, חבר מועצת הרבנות הראשית לישראל

**מוסדות ישיבת
כסא רחמים ספרדית (ע"ר)**

על שם מון הגאון
ר' רחמים חי חיותה הכהן זצ"ל, ראבי"ד אי גירבא
(נוסדה בכסלו התשכ"ג ע"י תלמידו הגאון הקדוש
רבנו מצליח מאזוז זצ"ל חייד חבר ב"ד בתונס)

עמותה רשומה מס. 58-000-858-9

**מוסדות
הישיבה:**

- גן ילדים
- ת"ת לבנים
- גן ובי"ס לבנות
- מתיבתא ז"ח
- ישיבה קטנה
- ישיבה גדולה
- סמינר לבנות
- כולל אברכים:
- בני-ברק
- גבעתיים
- נתיבות
- בד"ץ "משפט וצדק"
- ירחון "אור תורה"
- "מכון הרב מצליח"
- להוצאת ספרים
- כולל ערב
- לכתובת שו"ת
- "יועץ שמואל"
- מכון
- "זכורו תורת משה עבדי"
- קרן גמ"ח ומענקים
- מכון חס"ת הספרדי
- "יד רפאל"
- ועוד...

בסייד, בני-ברק, יום ג' באייר תשפ"ג

לכבוד

ידידנו ומכובדנו היקר הרב פמ"ה
הרב אלון אוריאל שליט"א
מנהל בית הדין היקר פמ"ה
שלום וברכה! ראוי מר אסול איש
אהוי מערכי נרו, מתלוצצות אל מורי ורבי
רב אומאי. גאון מרן ראש הישיבה זצ"ל ה"ה
ולפלאו לפא אחר ישר! יקר שכול תמזוג
לכ"ר ולב אשר באהלו. אהו ישרים יבורך,
ואל המסתופפים בצלו, והש"ת ינחמנו
וינחנו בצרה טובה אלפנו להגדיל תורה
והאקירה, והי"ת נסס אידות צדורה פציו
החיים, איש
בברכה ה' דמכא

ע"ה שמואל מאזוז ס"ט
בלא"א הגה"ק איש מצליח זיע"א
מנהל רוחניא"ר
ישיבת כסא רחמים בני ברק

דברי הספד

והקדמה

מאיר דרכנו

דברי הספד והקדמה

ואחיכם כל בית ישראל יבכו את השרפה אשר שרף ה' (שמיני י, ו)

החיסרון כואב. הוא חותך בנפש, הוא פוער חלל. לא רק כי הלך מאיתנו גדול בתורה, ולא רק כי אבדה עצה ותושייה – אלא כי נסתלק גדול הדור, אביהם הרוחני של עשרות אלפי תלמידים, מאור עיניהם של שוחרי האמת. המגדלור, כלל הציבור איבד רב ומנהיג, אולם אנחנו – עשרות אלפי תלמידיו ושומעי לקחו לא רק איבדנו את הרב, ראש הישיבה, מנהיג, אלא גם אבא לכל אחד ואחד, גם לאותם תלמידים שלא זכו להיות "השפיץ" שבחבורה, זכו ליחס חם ואוהב כאב לבנו, והחדיר להם באומנות אהבת תורה ויראת שמים, שאותם חלשים נהפכו לגדולים אשר בארץ המה.

בעולם שבו הקולות רועשים, והאמת נדרשת לעיתים להילחם על קיומה ונראה שהיא נעדרת, ניצבה דמות יחיד בדור – איש אמת, שכל כולו התמדה לתורה, דקדוק במסורת, אהבת תלמידים, אומץ לב, וענווה שאין לה קץ. מיום הסתלקותו של מרן ראש הישיבה, הגאון הגדול רבי מאיר נסים מאזוז – הרועה הנאמן זצוק"ל, חש הציבור תחושת יתמות כללית – אין כתובת שכוז. אין עמוד שדרה שכוז. אין דעת תורה צלולה, חדה ומדויקת כמו קולו.

היו שנבהלו מעוזו. אולם הוא לא חיפש לרצות. אבל הוא גם לא נלחם. הוא פשוט רצה את האמת. בשקט ממיי שאמרה. לא בצעקה. והוא אמר אותה – גם כששתיקה הייתה נוחה יותר. לא כמי שרוצה להתבלט – אלא כמי שאינו מסוגל לראות את התורה נרמסת.

ומעל לכל – אהבתו לעם ישראל. כפי שתלמיד סיפר שפעם הגיע בחור עם קעקועים, מבויש כולו. הרב לא העיר על מראהו, לא שאל שאלות. רק אמר: כל יהודי הוא יהלום. יש לפעמים קצת לכלוך מבחוץ – אז מה? שוטפים ומבריקים. הבחור הזה – נשאר בישיבה. היום הוא מחנך דגול.

וסיפור שלא יימחה: אחד מגדולי הרבנים בארץ שלח לרב מאזוז מכתב מחאה על עמדתו בנוגע לשאלה ציבורית. המכתב היה חריף, כמעט פוגע. הרב לא הגיב. כעבור חודשים, אותו רב חלה קשה. הגר"מ מאזוז ביקש להזכיר את שמו לרפואה שלמה בשיעור, והוסיף: הוא תלמיד חכם – וזה מספיק בשביל שנאהב אותו. זהו עוז עם ענווה, אמת עם אהבה.

כמו כן עמד כחומה בצורה על שלמות הארץ וקדושתה, בכל התקופות הסוערות הוא היה מוצפן בקולו הצלול וזעק בתפלה ובדמעות שאינן חוזרות ריקן.

וכידוע לכל גדלותו בתורה של מרן זצוק"ל לא הייתה רק בכמות – אלא בעיקר באיכות, בעומק, ובבהירות. הוא לא עסק בתורה – הוא חי אותה. לא אחת היו תלמידים מספרים כיצד היה יכול לקשר בין סוגיות מפורזות בש"ס, דברי ראשונים, ושו"ת"ם נדירים שאיש לא זכר מקומם – והכול נרקם אצלו למהלך אחד בהיר ומאיר עיניים. כך למשל, כשנשאל על קושיה בלימוד, היה משיב ברוגע תוך שהוא מצטט קטעים שלמים מהרמב"ם, מהרי"ט אלאזי, מהבן איש חי, ואף מגדולי חכמי תונים וגר"א, כאילו הדברים מונחים לפניו על השלחן. כששאלוהו כיצד הוא זוכר – השיב בפשטות: **לא זוכר** – התורה זוכרת אותי. **כשמתייגעים באמת** – היא **לא עוזבת**. זהו לא רק זיכרון עילאי – אלא ביטוי לנשמה טהורה שכל כולה נבלעה באהלה של תורה. לא פלא שספריו הפכו לאבני יסוד להלכה ולמסורת, ושהשפעתו ממשיכה להנחות אלפי תלמידים ועמי הארץ כאחד, מתוך אותה בהירות נדירה.

וכמאמר חז"ל על הפסוק **צדיק כתמר יפרח, כארז בלבנון ישגה** (תהלים צב, יג) – הרי זו דמותו ממש. **התמר** – צומח לאט, בלי רעש, אבל עמוק, נטוע היטב, ונותן פרי מתוק לאחר זמן. **הארז** – איתן, זקוף, לא מתכופף – לא מגאווה, אלא מאמונה. ומי שהלך בדרכו – זכה.

אמנם אנכי הקטן לא זכיתי להיות מיושבי בית מדרשו, אך זכיתי להיות קרוב אליו במשך שלשה עשורים כמורה דרך רוחני ואבן שואבת והכל באמצעות הכתיבה וקריאת מאמריו בין הכתובים בירחון המפורסם בתבל **אור תורה**, הקשר עם מרן הרב היה בהרצת שאלות מהכא להתם, שאלות של אדם צעיר ולא בקי שאינו מבין בנבכי ההלכה, ועל כל מכתב שנשלח מיד לאחר כמה ימים מרן משגר תשובה או תשובות לכל השאלות שנשאל, והכל השיב הרב זצ"ל בשיא הענוה והפשטות, ואפילו שאלות שנראות פשוטות, על כל נקודה השיב בנעם ובחיבה.

כמעט דבר נדיר בדורנו שראש ישיבה שעסוק מעל ומעבר עם אלפי תלמידיו שומר על קשר ומשיב בכתיבה עמי, זכיתי ממנו לברכות ועידודים וזה גרם לזרז להוצאת ספרי, תמיד הצטרף להסכמה, ואף לעלון השבועי שאני מוציא אורי וישעי הצטרף לדברי המברכים, השתדלתי בכל שנה בהילולת מרן **הבן איש חי** לשלוח את הגיליון החגיגי, לאחר מספר שבועות היה משגר מכתב פעמים ברכה, ופעמים היה שולח את העלון עם הערות והארות. אציין שכל ספר או חיבור שלי כשהייתי שולח אליו היה מגיע עם מכתב ברכה וכן תשלום, התשלום היה אף בעבור חוברת! והכל כדי לעודד ולשמח את השולח.

ישנו מכתב ששמור איתי שבו "מתנצל" מרן הרב זצ"ל על כך שהמכתב והמעטפה הגיעו אליו כשהוא חתוך ולהסיר ממנו את האשמה, שאולי ואני "אקפיד" ח"ו.... ואביא לפני הקוראים את כתי"ק:

[2]ג אר האט שחאצטלע ווער מרגע

היו ששאלו אותי, האם נכנסת פעם לקודש פנימה בביתו נאווה קודש או בישיבתו, השבתי שלא! והיו שהקשו האם יש לכבודו תמונה עם מרן הרב, אמרתי מעולם לא הצטלמתי עמו כי לא חשבתי ש"להצטלם" זה הופך אותך להיות בקשר עם מרן הרב זצוק"ל, מרן הרב התנהג בפשטות ובענווה יתירה לכל פונה ופונה וכך נוצר הקשר האישי והחם, למרות שלא זכיתי לראותו, אציין שישנם מכתבים שכתב לי על שאלה מסוימות 'איני יודע' או 'תשאל לרבנים בעירך' וכו', ומיד בשאלה הבאה או מכתב אחר שהורץ השיב כדרכו בקודש, וכמעט שלא מנע ממני לשאול עוד ועוד ובזכות אותם מכתבים וכתביו שתוכו רצוף אהבה, זוכים אנו להוצאת כתביו לאורה ולשמחה.

אמנם חיבור זה הוא מעט מזערי ובטוחני שיש להרבה תלמידיו הרבים בפ"י, ובפרט להרבה ת"ח ישנם חומרים חשובים יותר לפרסום, אך אמרתי לעצמי אל תמנע טוב מבעליו, אותם שאלות שהצגתי תמיד היה להם מענה מטעמו, בכת"ק ובעט האדום המפורסם, עט נובע מקור חכמה.

כאמור לא זכיתי לראותו בפגישה פנים מול פנים אלא בכנסים גדולים שהיו עוד בתקופת מרן הגר"ע יוסף זצוק"ל, תמיד היתה הזכות להסתכל על הצדיק בבחינת והיו עיניך ראות את מוריך (ישעיה ל, ט), מלמדך וכן יורה דעה (מצודת דוד).

אציין שזכיתי לשוחח עמו בטלפון על מקרים נדירים ודחופים וכשהתקשרתי תמיד היתה לו און קשבת, ובפרט שבשיחה זו הואיל מרן הרב להציל אחרים מטעויות ובעיות קשות הנוגעות בינו לבינה, והדברים ידועים ושמורים אצלי, אוי כמה האבידה גדולה.

חודש ניסן בעבור מרן הרב הוא חודש לידתו וגם הסתלקותו לאחר 'שמונים שנות אור' בעבור כלל ישראל, זכרו לא יימחה, המקום ינחם את משפחתו היקרה בניו ובני בניו ואחיו וכל אשר להם ואת אלפי תלמידיו, המקום ינחם אותנו בתורתו ובמאמריו הרבים לאלפים ורבבות, המקום ינחם אותנו בכל גדודי גדודי תלמידיו כ"י. ודמות דיוקנו מאיר דרכנו תאיר אותנו סלה עד ביאת משיח צדקנו בקרוב.

כי קדוש אני

בסוף פרשתנו (שמיני) מדגישה תורתנו הקדושה את רצון הבורא ית' כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלוקים שמטרת יציאת מצרים שנוכח להגיע לקדושה וטהרה, כרצון הבורא שנאמר בהמשך והייתם קדושים כי קדוש אני (ויקרא יא, מה).

וכאן הבן שואל, מה הענין באיסור אכילת שקצים ורמשים לענין יציאת מצרים, ננסה להשיב על השאלה ע"פ האמור בדברי רז"ל בגמ' בבא מציעא (סא:) אמר רבא למה לי דכתב רחמנא יציאת מצרים בריבית יציאת מצרים גבי ציצית יציאת מצרים במשקלו אמר הקב"ה אני הוא שהבחנתי במצרים בין טיפה של בכור לטיפה שאינה של בכור אני הוא שעתידי ליפרע ממי שתולה מעותיו בנכרי ומלווה אותם לישראל בריבית, וממי שטומן משקלותיו במלח, וממי שתולה קלא אילן בבגדו ואומר תכלת הוא.

וכי מה הענין של יציאת מצרים ליראת השמים של האדם, משיבה הגמרא שעתידי הקב"ה ליפרע מכל אותם 'רדודים' רוחנית וחושבים שהלכה זו מתאימה לדור ההוא, וכעת אנו בדור אחר, דור יותר מפותח וידען, תדע שהי"ת במצרים הציל את בכורי ישראל וידע להבחין בין טיפה לטיפה, בין בכור באמת לבין אדם שאינו בכור, לכן גם עליך יש חובה לעשות הבחנה בדברים המותרים והאסורים, ובאה התורה ומזכירה לנו כאן בפרשתנו בענין איסור אכילת שרצים ורמשים, את ענין יציאת מצרים בבחינת המעלה אתכם, כאמור בהמשך הגמ' אמר ליה אנא המעלה קא קשיא לי מאי שנא הכא המעלה דכתב רחמנא אמר ליה לכדתנא דבי רבי ישמעאל דתנא דבי רבי ישמעאל אמר הקב"ה אילמלא העליתי את ישראל ממצרים אלא בשביל דבר זה שאין מטמאין בשרצים די'.

ובזה מתורצת שאלתנו שכל ענין איסור אכילת האיסור היה שווה להוציא את ישראל ממצרים וכל זה בתנאי שישמרו הם על פיהם באכילת הכשר ומניעה לחלוטין באכילת האסור, וכפי שפירש"י שהן מעולים ונאים ואינן נמאסים בשקצים הללו להכי כתב לשון עילוי שמעלה גדולה היא אצלם.

הגוי בשונה מהיהודי, הגוי נמאס במאכליו ולכן הוא יורד מטה מטה, ואילו היהודי בזכות אכילתו עולה ומתעלה רוחנית, ולכן באה התורה ומציינת את המעלה אתכם מארץ מצרים, בכך שרוצה שאנו גם נתעלה ולא ניוותר במקום כדוגמת הגוי, שהרי אם נחשוב שאנו העם הנבחר ויכול לעשות ככל העולה על רוחו לאכול ללא הבחנה, באה התורה ועוצרת אותנו ומוזהירה אותנו-דוקא באכילה שהיא יומית והכי קרובה לאדם-מלאכל דברי מאכל, אותם מאכלים שמשפרים את רוחו הם הם חייבים להיות בשיא ההידור ובשיא הכשרות.

ענייני הכשרות התחילו לעם ישראל עוד ביציאת מצרים, ורואים אנו בחוש ובטעם באיכות עם ישראל בימי הפסח שמדקדקים במצוותיה, וכל ענייני הכשרות עולים מדרגה משאר איסור והיתר של שאר השנה, ודוקא בפרשת שמיני (בד"כ סמוך ונראה לפסח, בין אם לפני החג ובין אחרי החג), וכלשון רש"י על ד"ה גבי שרצים, שהסמך את ביום השמיני כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים, ביום השמיני הוא הזמן הקרוב ביותר להורדתו ולילדתו של הילד וכדוגמת יציאת מצרים בחודש האביב, כמו שבברית כופלים לשון הנביא יחזקאל (טז, ו) ואמר לך בדמיון חיי, גם יציאת מצרים שייך לה פסוק זה כדברי בעל ההגדה ואמר לך בדמיון חיי, דם קרבן הפסח. וגם דם היא המכה הראשונה בסדרת המכות על המצרים במצרים, דם הוא הדבר שאסרה לנו התורה, רק חזק לבלתי אכל הדם, בסיבה כי הדם הוא הנפש ולא תאכל הנפש עם הבשר (דברים יב, כג), להזהירך וללמדך עד כמה אתה צריך להתחזק במצוות אם הדם שהוא קל להשמר ממנו שאין אדם מתאווה לו הוצרך לחזק באזהרתו קל וחומר לשאר מצוות (רש"י).

מאמרי זה נכתב תוך כדי ידיעת הסתלקותו של מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר מאזוז זצוק"ל.

אביא במעט מכתביו, מאמר חודש ההתחדשות, מאמרו הם לשם ותהלה, ודוקא דרך חודש ניסן שבו גם נולד וגם הסתלק הוא מוכיח את האמור לעיל בענין קדושת היהודי, שהכל מתחיל בהתחדשות, המשביע בטוב עדיך תתחדש כנשר נעורכי, ונפלאות ראיתי באבן עזרא שכתב לחדש כי רופא הוא השם לבדו והוא המשביע לו על דעת אדם רופא שיאכל כך ולא יאכל כך, ממש בלשונו סמך חודש האביב לענין האכילה.

לשון מרן רה"י: שמו של החודש מוכר לנו מתקופת גלות בבל, במגילת אסתר נאמר בחודש הראשון הוא חודש ניסן הפיל פור הוא הגורל לפני המן (ג, ז), ואכן שלשים יום לפני פסח מתחילים לדרוש בהלכות פסח, דהיינו מיום פורים עצמו, אין כמו חודש ניסן המסוגל לנסים ונפלאות, אין עדה בישראל שאין באמתחתה סיפורים יפים על נסים שנעשו בחודש ניסן, אם זו הצלה מעלילת דם בארצות אשכנז, או מגזירת האינקוויזיציה בספר, או פשוט אליהו הנביא המתחפש בדמות רבי נסים המצרי, ועוזר לעניים שאין בידם לעמוד בהוצאות חג הפסח.

אבל יותר מכל הסיפורים, הפלא הגדול ביותר איך שרד עם ישראל מיציאת מצרים עד היום למעלה משלשת אלפים ושלוש מאות ושלוש שנה, שהם כמאה דורות! וכל עם ישראל הדווים והסחופים במשך אלפים שנות גלות שנתפזרו ונתפלגו בלמעלה ממאה עדות שונות, ולא עוד אלא שגם אחינו הרחוקים שעזבו את התורה לפני שנים-שלושה דורות ועשו להם 'הגדה' משלהם בקיבוצים ובמקום ברוך אתה ה' מקדש ישראל והזמנים, כתוב 'ברוך מקדש הפועל'.. ועוד ליצניות כאלה- חוזרים הם

לאט לאט למקור ישראל, ובארץ ישראל יש כמיליון יהודים (כ"י) חוזרים בתשובה! למרות כל הגזירות, למרות כל הקיצוצים לילדים ולישיבות, למרות התקשורת וגרורותיה הלועגים לכל קודש, כל כלי יוצר עליך לא יצלח וכל לשון תקום אתך למשפט תרשיעי (ישעיה נה, יז).

זה חומר למחשבה, וכבר כתב הגאון יעב"ץ בהקדמתו לסידור התפילה: שנים הישרדות עם ישראל באומות עד היום, הוא בעיניו פלא גדול מכל הנסים המובאים בתורה.

גם סופרי אומות העולם תמהו והשתוממו על העם הזה, שאין חלים עליו כלל ההיסטוריה של כל האומות, חידה נצחית אחת, יש מנהיג לבירה שקבע **החודש הזה לכם ראש חודשים** (שמות יב, ב) חודש ניסן הוא חודש התחדשות לעם ישראל. אין בתורה חוקים 'מיושנים'. אדרבא, בכל דור ודור מתגלים פנים חדשות-ישנות בעומק דברי התורה וחז"ל, אשר יאירו בזיום כזוהר הרקיע, והדברים ידועים ומפורסמים.

יש לנו אבא בשמים, שיהפוך הכל מרעה לטובה, ובחודש הזה ממש נשמע קול שופר הגאולה, בניסן נאלו ובניסן עתידים להיגאל, במהרה בימינו, אמן. [עד כאן ציטוט מאמרו בכתר מלכות 5 ניסן התשפ"ה].

מטרת יציאת מצרים להגיע לקדושה כקדושת ה', וסמך זאת לענין האכילה המותר לפה והאסור, וסמך ליה והייתם קדושים כי קדוש אני, ובקדושה נדירה זו ניחן הוא גופא מרן ראש הישיבה הגר"מ מאזוז זצ"ל, זכותו תגן עלינו, אכ"ר.

בנין אריאל

המנהג עולמו בחסד

למחרת ההלוויה התקשר אלי ידי"ן הגר"א ינאי שליט"א, חבר בית הדין הרבני פתח תקווה (מלפנים חבר ביה"ד נתניה) וביקש לשתף אותי בגדלותו של מרן רה"י זצוק"ל, הידענות בכל מקצועות התורה הם לשם ותהלה, ולמפורסמות לא צריכים להביא ראיה, אך גם ידע מתמטי, ידע אסטרונומי ועוד, אלו דברים שבד"כ רבנים לא עסקו כי אם בדורות הראשונים תקופת 'תור הזהב' הרמב"ם והרמב"ן ועוד, ראה עירובין (נג.) אמר ר' יוחנן לבן של ראשונים כפתחו של אולם ושל אחרונים כפתחו של היכל ואנו כמלא נקב מחט סידקית וכו', זכה דורנו אישיות אצילה באיש אשכולות - איש שהכל בו, וגם בדורנו! את הסיפור הוא מספר כלשונו כפי ששמע: סיפור קטן המעיד על גדלותו ועוצמתו, ועד כמה הרב חי את הקשר עם הי"ת בכל דבר ודבר בחייו.

היה זה לאחר טיסתו לבית החולים בדרום אפריקה לצורך ביצוע ניתוח לב פתוח לרעייתו הרבנית הדגולה ע"ה. המטוס שבו טס היה מסוג **בואינג**, בשונה מטיסה

קודמת שטם לצורך חיוזק קהילות בצרפת. הפעם הטיסה היתה נוחה יותר, ואף שהיא נמשכה שנים עשר שעות, הצליח מרן הרב ללמוד תוך כדי הטיסה.

בטיסה הראשונה, אף שהיתה קצרה יותר, היו תנודות במטוס, עליות וירידות, בבחינת 'עלו שמים ירדו תהומות' (תהלים קז, כו), הטיסה הקשתה על הרב, וחש בג'ט לג, בעברית זה נקרא 'עייפות' תחושת עייפות ובלבול שנוצרת לאחר טיסות ארוכות בעקבות הקושי להסתגל לאזור זמן חדש. התופעה עלולה לשבש את דפוסי השינה הרגילים ולגרום לתחושת ישנוניות ותשישות.

מרן הרב אמר בלשונו הזהב, הפעם זו טיסה של 'חסד', כמוכן מי שהיה סביבו לא הבין על מה ולמה חסד, ובפרט בטיסה הארוכה, ואז הבהיר הרב זצ"ל, הערך הגימטרי של מטוס ה'בואינג' הוא 72, כמו ערך של המילה חסד.

מיד מרן הרב רצה להיעמד לתפילה, אמרו לו שצריך לנוח אחרי טיסה ארוכה כזו, אבל היה לו חשוב שלא להפסיד את זמן התפילה, הרב עמד להתפלל ואכן חש סחרחורת (ורטיגו בלע"ז) חזקה, הוא ניסה לחקור ולהבין מדוע חשים סחרחורת וקושי אחרי הטיסה, הסבירו לו שזה בגלל מהירותו של המטוס, מטוס הבואינג טס במהירות של 875 קמ"ש.

אמר רב בחכמתו: פלא פלאים, כדור הארץ סובב על צירו במהירות של 1,666 קמ"ש – ממש פי שנים, ובכל זאת כולנו רגועים, אלו שיושבים בכדור הארץ...

למחרת כשהתפלל מרן הרב את תפילת שחרית הזכיר ב'נשמת כל חי' פסוק וגילה בו את הרמזים שחידש: **המנהג עולמו בחסד** (מתוך נשמת כל חי) – הקב"ה מנהיג את עולמו בחסד – מסובב את העולם במהירות פי שנים ממטוס הבואינג, נרמז במילה **חסד** שהגימטריא שלה היא 72 כמו בואינג, ו**בריותיו ברחמים** – למרות המהירות הקב"ה מרחם על הבריות ונותן להם לחיות כאן ברוגע בלי לקבל סחרחורת כל היום. אמר הרב: אדם ממציא מטוס, דואג לטייסים, למדענים ולמהנדסים, ועם כל זה – הוא אפס אפסים לעומת בורא עולם שמנהג עולמו **בחסד**, ו**בריות ברחמים**.

עד כאן המעשה, לחיבה יתירה צירף הרב שני מכתבים שהיה בינו לבין מרן רה"י זצוק"ל, מכתבים אלו יצאו מיזמתו לאחר שנחשף הגר"א ינאי שליט"א לספר הסליחות שלי "שפתי רננות" בהוצאת הישיבה כסא רחמים, כאשר רפרף הגר"א ביקשני את הספר לכמה ימים, לי לא היה אכפת שהרי זה היה מיד לאחר חגי תשרי, והפעם הבאה שאשתמש בשפתי רננות יהיה בתחלת אלול, ומתוכן המכתבים רואים את שאלותיו ומנגד תשובות והערות והארות ממרן רה"י, והיכן שיש למרן הרב הערות העיר והאיר, והיכן שצריך לשבח כתב דברי שבח, והדר הוא לכל חסידיו.

עשות ספרים

למרון רה"י זצוק"ל קיימים עשרות ספרים שחיבר, ואלו שמותם:

שו"ת בית נאמן - שאלות ותשובות בהלכה (שלשה כרכים)

חומש בית נאמן - חידושים על החומשים בראשית, שמות וויקרא ומפרשיהם, כולל בירורי נוסחאות בתרגום אונקלוס, וקונטרס טעמי המקרא (חמשה כרכים).

שו"ת מקור נאמן - כאלף שאלות ותשובות קצרות בכל כרך, בהלכה, בהשקפה ובנושאים נוספים (שלשה כרכים)

ארים נסי - ספר חידושים (בעקבות הנלמד בישיבת כיסא רחמים). על מסכת יבמות כולל מבוא רחב על אופן ההגהות הנכון וחוברת תיקונים הגהות והוספות. על מסכת גיטין, כולל מבוא רחב על דרכם של רש"י והרמב"ם, ועל מסכתות ברכות, בבא מציעא, פסחים וכתובות, קידושין (שבעה כרכים)

לא תשיך - על פרק "איזהו נשך" (בבא מציעא)

אמת קנה - חידושים על תהלים

אסף המזכיר - אוצר מערכות וזכרונות על סדר אל"ף בי"ת בשלל נושאים שונים.

קובץ מאמרים - מאמרי השקפה ומוסר (שני כרכים)

ה' נסי - חלק א על הגדה של פסח, חלק ב על הלכות וענייני חג הפסח

סנסן ליאיר - על ענייני פורים

סלת נקיה - על קידוש החודש

דרכי העיון (מאמרים בשיטת הלימוד) - על שיטת העיון הספרדית, וכן קונטרס דרכי הלימוד הורחב בשנת התשפג.

לאוקמי גרסא - הגהות והערות על סדר התפילה

הגהות והערות על תרגום אונקלוס לתורה המכונות גם הם "לאוקמי גרסה"

שואל ומשיב - שאלות ותשובות שנועדו ללמד את דרך כתיבת השו"ת. פורסם כמדור בירחון אור תורה.

שרשים ומסורת ביהדות תוניסיה

מגדולי ישראל - אסופת מאמרים בתולדות גדולי ישראל ושיטתם בהלכה ובלימוד, מהראשונים ועד אחרוני זמננו, ה'תשע"ו-ה'תשע"ח (ארבעה כרכים)

כסא המלך - חידושים על הרמב"ם, כולל "אגרת המוסר" לרמב"ם

ספר דרשות לפי סדר הפרשות - ספר דרשות ייחודי המשלב בתוכו חידושים ביאורים וגימטריאות כלול בכל חלקי התורה

כל אלו ועוד חיבורים רבים נוספים, חלקם ראו אור בצורות שונות כדוגמת סדרת מאמרים או תשובות בירחונים ובפרסומים שונים (ובראשם הירחון הוותיק והנודע 'אור תורה') וחלקם עודם בכתובים. רבים מהספרים זכו לההדרה בשנים האחרונות ויצאו מחדש ואף במהדורות מורחבות. כמו כן ההדיר הרב ספרי קדמונים רבים כשהוא טורח על כך רבות ומביא לפני תלמידי החכמים דבר הראוי לעלות על שלחן מלכים.

עיקר החיבור בשאלות שנשאלו על ידי, ובתשובות ובתשומת הלב הגדולה שהעריף מרן רה"י, וכעת נטלתי רשיון להוציא לאורה חלק ממכתבי עם כתי"ק, אציין שחלק מן השו"ת כבר נכתבו בתוך שו"ת מקור נאמן שיצא בשנים האחרונות, אך חלק השו"ת בענייני בית הדין הנוגעים לחלקי אבן העזר וחשן משפט לא פורסמו, ועוד כמה כתבים שנתווספו לי עם השנים.

חיבור זה קראתיו בשם מאיר דרכנו ע"ש מרן הרב זצוק"ל מאיר דרכנו כפשוטו, ועוד רמז קלוש, מאיר דרכנו עולה למניין 531 ואף לרמז שחיבור זה יצא מאלון בן גבריאל יצ"ו וכדברי הרוקח ז"ל שירמזו המחבר שמו בשם ספרו, ודו"ק.

ופותחים בכבודה של האכסניה כולל צאנו בנשיאותו של כ"ק מרן האדמו"ר מצאנז שליט"א, אשר משמש אותי לאכסנייה של תורה ללימוד וליבון ההלכה, שפע חיים וברכה להם וכל אשר להם, וזכות אבותם מסייעתן וצדקתם עומדת לעד.

שלמי תודה וברכה, לידי"ן היקר רב הפעלים לתורה ולתעודה מקבציאל, בנש"ק הרה"ח ר' שמואל דויד לנדאו שליט"א אשר סייע בעדי בהקדמת החיבור, ישלם ה' פועלו ויזכה הוא ובני ביתו, ובפרט לבנו האברך החשוב הרה"ח ר' ישראל שליט"א וב"ב בנו ובתו, לשפע ברכה והצלחה, אכי"ר, וד"ת לע"נ מר חמיו בנש"ק הגה"ח רבי יחיאל מיכל גשטטנר זצ"ל בן הרה"ק ר' נתן בעל להורות נתן זצ"ל.

אברך את ידי"ן אהוב חביב ונחמד הרה"ג לשם ולתהלה, הרב מרדכי חיים שליט"א ורעייתו הרבנית שתחי' שסייעו ומסייעים לי מכל הלב, והכל כדי שיצא דבר נאה ומתקבל, ולמרות העומס הרב שהטלתי תמיד השיבו כדרכם באהבה וברוב חיבה, יזכו הם ובניהם לכל הברכות הכתובות בתורת משה, וכל החיים יודוך סלה, אכי"ר.

גם ברכות יעשה מורה, לכב' מו"ר הרה"ג ר' אורי סבן שליט"א נשיא בית המדרש רב פעלים שמנצח על מלאכת בית ה', ובית מדרשו היתה לנו לאכסנייה זה שנים רבות, ותפלתי לבורא עולם שיזכה לשקוד על התורה והיראה בעוד תלמידים ונוכה להקים אהלה ועולה של תורה, כן נברך את הרבנית שתחי', בניו ונכדיו וכל אשר לו, שיזכו לכל הברכות, כן אברך את חברי היקרים יושבי הספסלים בבית המדרש רב פעלים בכל מילי דמיטב ויזכו לרוות נחת מכל יוצאי חלציהם.

ורב חסד, בנש"ק וטהורים הגה"ח כ"ק האדמו"ר מזלאטשוב שליט"א יזכהו הבורא יתברך להמשיך הלאה להגדיל תורה ולהאדירה מתוך בריאות איתנה ונהורא גופא מעליא, וכל אשר יפנה יעשה ויצליח בכל מילי דמיטב, אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד, אכ"ר.

ברכה יקרה לכל אוהבי וידידי אנשי חיל אנשי אמת לתורה ולתעודה שהוזילו מכספם למען הוצאת ספרי, ישלם ה' פועלם ויזכו לשפע ברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם, ושמו מופיע בסוף הספר, ויש אשר התכבדו לסייע ולעזור לנו בהוצאת הספר בעילום שם, ישלם ה' פועלם ותהי משכורתם שלמה מאת הבורא יתברך.

חובה קדושה ונעימה להזכיר ולשבח את הורי היקרים והמסולאים מפז, הר' גבריאל יצ"ו ומרת אמי רבקה שתחי' שהשתדלו במאד מאד לגדלני ולהדריכני לתורה וליראת שמים בדרך הישר והטוב עד כה, אתה ה' תשמרם, וכצינה תעטרם, בבריאות איתנה ונהורא גופא מעליא, אורך ימים ושנות חיים, יזכו לרוות נחת יהודי מכל חלציהם.

אזמר בשבחין למר חמי היקר, אוהב רבנן ותלמידהון הרה"ח רבי יוסף שיליאן שליט"א ורעייתו שתחיה, שתמיד הוא לעזר לנו אשר דאג וטיפח אותנו באהבה רבה, יהי שכרו מושלם וכפול מן השמים לראות רוב נחת ושמחה מכל יוצאי חלציו מתוך בריאות ונהורא גופא מעליא, ודברי התורה יהיו לרצון לנפש רוח ונשמה של מרת חמותי, שושנה בת פרידה ז"ל, נלב"ע כ"ו בסיון התשנ"ט.

ברכות בחשבון על שער בת רבים לבני בכורי היקר והאהוב האברך הרה"ח ר' גבריאל מצליח ורעייתו מב"ת מרת דבורה שתחי' בת מחותני מזכה הרבים הר"ר יעקב חיימי ז"ל, (נלב"ע ט"ו בכסלו התשע"ז), שזוכים לכונן את ביתם על אדני התורה והיראה, אורך ימים ושנות חיים, וכל אשר יפנו ישכילו ויזכו לכל הברכות, וגידול קל לבנם, נכדי בכורי אדיר שיחיה, לידה קלה לדבורה בת אורנה שתחיה.

ורב ברכות לנוות בית תחלק שלל, עזרתי בחיים **לְפִּוּרְקָנְךָ סְבִּירִית יְיָ** (תרגום לפסוק: לישועתך קויתי יי) מרת סלי מנשים באוהל תבורך אשר עומדת לימיני ולא חוסכת כל מאמץ וטירחא למען אוכל ללמוד התורה בהשקט ובטח, בכך שנושאת ונותנת בעול הבית והכל למטרה אחת שאזכה להתעלות ברוחניות, ישלם ה' פעלה, ותהי משכורתה שלמה מאת הבורא, ונזכה לשמוח בכל יוצאי חלצינו מתוך בריאות איתנה, וברכה אחרונה ומרובה לבתי מרת **שירת מרים** הי"ו שתזכה לזיווגה ההגון והכשר משרש נשמתה, הצלחה בכל לימודיה ובכל מעשה ידיה אכ"ר.

ובצאתי מן הקודש אודה לבורא עולם על העבר ואבקש על להבא שיזכה אותנו הבורא להמשיך ולהגות בתורתו הקדושה ושאזכה שיהיו כל מעשינו לשם שמים, ואתפלל שחיבור זה לעילוי נשמתו הטהורה של מורנו הרב **מאיר נסים** בן הרבנית כמסנה והרה"ק רבי מצליח זצוק"ל הי"ד, אתפלל לבורא שאמצא חן ושכל טוב בעיני הקוראים, והיה זה שכרי, נזכה לברך על המוגמר בקרב ימים ונזכה לראות בבנין אריאל ובהרמת קרן משיח צדקנו וגואלנו. אכ"ר.

החותם בדמע

אלון ארביב ס"ט

שו"ת

מאיר דרכנו

תשובות קצרות
שהשיב מרן לשאלות

שו"ת מאיר דרכנו **תשובות קצרות שהשיב מרן לשאלות**

שאלה: לענין הקדיש שלפני הודו, בקהילה שאני מתפלל מעדיפים שייגיעו עוד ציבור, אך הם מגיעים לקראת ה' מלך, האם להעדיף לקרוא במקום לפני הודו או לעשות כמנהגם לפני ברוך שאמר?

תשובת מרן: אפשר, אבל עדיף לאמרו במקומו.

שאלה: האם הש"ץ בסוף קריאת שמע צריך לומר גם "אמת" כפי שהקהל עונים לו.

תשובת מרן: בלחש.

שאלה: בבית הכנסת ישנם ששה מתפללים אשר מניחים תפלין של ר"ת לפני אשרי והחליטו הגבאים, מאחר והם רוב (יחסית) ואחד מהם החזן הקבוע, שיקראו הלכה יומית לפני אשרי במקום בתנא דבי אליהו, האם מותר?

תשובת מרן: יפה מאד שלא להכביד על הקהל.

שאלה: חזן שהתבלבל בקדיש תתקבל באחת התפילות וקרא קדיש "יהא שלמא", האם ישנה אפשרות לחזור על הקדיש.

תשובת מרן: יחזור על הקדיש מתקבל ואילך, ואם המשיך הלאה יחזור את כל הקדיש.

שאלה: בבית הכנסת התקין רב בית הכנסת [שהינו ת"ח חשוב וראש ישיבה] שאת הקדיש יהא שלמא שלפני קוה אל ה' בשחרית יקרא החזן בלבד, האם החזן צריך לבקש רשות מהוריו שחיים.

תשובת מרן: יש לבקש רשות.

שאלה: חזן המניח ב' תפלין (בזה אחר זה), ובראש חודש רוצה לחוש לדעת הבן איש חי שלא להניח תפלין ר"ת אחר תפילת מוסף, [ובכלל אינו רוצה להיות בלחץ ב"מרוץ" הנחת התפלין], האם רשאי בטרם תפילת שחרית, להניח רש"י בברכה, לחולצו, ולהניח ר"ת (עם ק"ש) ולחולצו, ומיד להניח שוב את תפלין של רש"י, בלא הפסק דיבור.

תשובת מרן: אפשר לעשות יותר פשוט, שאחר לבישת הטלית יניח תפלין דר"ת בלא ברכה ויקרא בהם ד' פרשיות, ואח"כ יחלצם, ויניח תפלין דרש"י בברכה ויתפלל.

שאלה: חזן שהתבלבל בברכת 'יוצר אור' בחול התחיל 'הכל יודוך' במקום 'המאיר לארץ' (או ההפך), האם צריך לקרוא מתחילה היכן שטעה?

תשובת מרן : כן

שאלה: תלמיד שאומר הלכה ברורה בש"ע או בשאר הקיצורים לתלמיד בשיעור, האם זה כמורה הלכה בפני רבו?

תשובת מרן: אם קורא מתוך הספר או שאומר הלכה ברורה וידוע לכל אין בכך כלום.

שאלה: האם ילד לוי (גיל חינוך) רשאי ליטול ידי כהן העולה לברכת כהנים.

תשובת מרן: אין איסור.

שאלה: בנוסח שבברכת המזון, המופיע בחלק מסידור עדות המזרח, ותבנה ירושלים עיר הקודש וכו', האם נוסח זה נכון?

תשובת מרן: נכון.

שאלה: נתפרדה החבילה (גיטין נט:) בבית כנסת שאין כהן באופן תדיר, האם הלוי צריך לחוש לדעה ראשונה של רש"י "נפסק הקשר איבד הלוי... ואינו קורא".

תשובת מרן: עיין בשו"ת יביע אומר ח"ו שפסק שיכול לעלות הלוי ראשון.

שאלה: בענין ברכת "מי שברך" מזכירים אנו את האבות אברהם יצחק ויעקב משה אהרן דוד ושלמה, ובסכות מזכירין שבעה אושפיזין מתחלף שלמה ביוסף, האם יש צורך לשנות בכל הסידורים ענין זה ולומר יוסף ודוד, או להשאיר הכל על כנו?

תשובת מרן: יש להוסיף יוסף דוד ושלמה, לא מוכנים לוותר על החכמה והעושר של שלמה.

שאלה: קריאת התורה בחול ובמנחה של שבת, פעמים שמזמינים אותי לקרוא בלא הכנת הקטע קריאה, ואני סומך על זכרוני מקריאות קודמות וברוך ה' שאין טעויות, האם זה מותר?

תשובת מרן: אם אתה קורא שמו"ת [שנים מקרא ואחד תרגום] כל פעם – זה בסדר.

שאלה: גבאי צדקה כהן שנכנס לבית הכנסת שלא על מנת להתפלל אלא להתרים את הציבור, ובאותה עת הוציאו ספר תורה, ואין שם כהן, האם צריך להעלותו לתורה?

תשובת מרן: צריך להעלותו לתורה. ואם רוצים להעלות מישהו אחר יבקשו ממנו לצאת.

שאלה: תלמיד שבא להתלמד אצלי לקריאת התורה [בן קיבוץ חילוני, לצערינו] שאמו הודיעה לי כי בנה יקרא בתורה אצל הקונסרבטיבים, האם עלי להתנגד ללמדו, או שעדיף ללמדו מהי הדרך הנכונה, אם יבחר טוב ואם לאו, אני את השתדלותי עשיתי. [אציין כי רוב תלמידי מקיבוץ זה אינם מתנגדים לתפילה בבתי הכנסת הרגילים, אך לצערי תוך כדי חילול שבת, כפי שמספרים לי בתום לב בהתלהבות ושמחה על זה שקראו בתורה עם הטעמים וכו'].

תשובת מרן: תעשה מה שאתה יכול ויהי רצון שיחזור בתשובה.

שאלה: בירחון אור תורה (מרחשון התשס"ז) האחרון פורסם באחת ממכתבי התורה כי בעת הכרזת החודש מרחשון יש לומר ולגשמים בעתם, אני לתומי סברתי ולטללי ברכה, משום דשאלת הגשמים בז' במרחשון, ומה שונה הכרזת ניסן ולגשמים בעתם [אמנם הכותב שם הסביר בטוב טעם כי במרחשון יש רוב, ובתר רובא]. את חוות דעת כת"ר הייתי מבקש. (אולי בכלל להדפיס בסידור הערת תיקון, אם צריך).

תשובת מרן: בחשון כבר אמרנו משיב הרוח. ואם נחוש שמא ירדו לפני ז' בחשון – אמרנו בעתם. לכן אין לשנות ממ"ש באור תורה.

שאלה: ידוע ע"פ הספרים הקדושים שיש ענין לצבוע בית חדש [יד שניה] כשעוברים אליו, האם צריך לטרוח בצביעה לבית שדייריו שומרים תורה ומצוות.

תשובת מרן: כרצונו.

שאלה: בדין מסיבת זבד הבת שנעשית באולם שמחות שמחולק לכמה אולמות וציבור המוזמנים לזבד הבת באו להתפלל מנחה, האם יאמרו תחנון כשבאולם ליד נעשה [או תעשה] ברית?

תשובת מרן: כמדומני שיאמרו.

שאלה: כתב המשנ"ב (סי' קכח סקל"ז): **אבל כהן שהציבור שונאים אותו או הוא שונא את הציבור סכנה הוא לכהן אם ישא כפיו וכו' ועל זה תקנו בברכה לברך את עמו ישראל באהבה.** שאלתי לכת"ר, ישנו כהן שהוא שונא אל אחד מהקהל בגלל קריאתו בתורה שלא כהלכה. והנהלה מנסה להשכיך "שלום בית", אך לא ניתן, האם אותו כהן ישא כפיו או שאפשר לומר לזה ששונא אותו שהוא יצא ולא ישמע את ברכת הכהנים מאותו כהן. (אציין כי הכהן אינו שונאו כלל).

תשובת מרן: בגלל שוטה אחד יפסידו כלם ברכת כהנים?

האם צריכים לקרוא ד' הפרשות (קדש לי, והיה, שמע והיה) בתפלין של ר"ת.

תשובת מרן: כדאי.

שאלה: בשעת אמירת ברכת הלבנה האם יש ענין לקרוא את הקדיש לכיון מזרח – ירושלים, דוקא.

תשובת מרן: יש ענין, וכך נוהגים.

שאלה: לדין שהובא ברמ"א (סי' צח סע' א) ואסור לאדם לנשק בניו הקטנים בבית הכנסת, כדי לקבוע בלבו שאין אהבה כאהבת המקום, מקורו טהור בדברי האגודה, וקיימת מחלוקת בדין נישוק בין פוסקי דורנו, מרן רבנו הגר"ע יוסף לבין מרן הגר"ש משאש, האם הנישוק מותר או אסור.

בבית הכנסת שלנו ליוצאי עדות תונס ולוב שכן מנשקים זה את זה, בד"כ זה בסוף התפילה או עליה לתורה, האם מנהגנו (תונס) שהקיבלו בזה כפי שהביא הגר"ש משאש זצ"ל וכן מה שהובא בשו"ת אור לציון למרן הגרב"צ אבא שאול זצ"ל.

תשובת מרן: אפשר לסמוך על המקילים, ברם דא עקא שמרוב הנישוקים והחיבוקים ו"חזק וברוך" אינם שומעים הברכות וקריאת התורה לעולה הבא אחריו. כמה שיהיה בשקט ופחות רעש עדיף.

שאלות בהלכות שבת

שאלה: ראיתי בכמה בתי כנסת שמנהגם לומר ד"ת בכל ליל שבת, ובטרם החזן יקרא אמר רבי אלעזר וכו' של במה מדליקין, אומר הדרשן ד"ת ובסיומם אומרים אמר רבי אלעזר וקדיש על ישראל. האם יהיה מותר להנהיג כך בבית הכנסת שלנו?

תשובת מרן: אפשר

שאלה: קורא המפטיר בשב"ק הוסיף בטעות בברכת שמחנו ה' וכו', זכור לטוב לאחר אומרו באלהיו הנביא עבדך, האם יש בזה הפסק?

תשובת מרן: בדיעבד יצא.

שאלה: האם החזן צריך לעמוד באמירת נשמת כל חי.

תשובת מרן: א"צ, אבל נהגו לעמוד.

שאלה: מנהג האי ג'רבא יע"א לגבי שבת בשבוע שחל בו תשעה באב, האם מותר לאכול בשר, אם כן ידוע לי מהדודים שלי שלא נהגו לאכול בשר, ואם לאו האם יכולים לאכול בלא היתר, או דבר אחר להורות להם שזה מנהג בטעות כפי העולה מספרי ההלכה.

תשובת מרן: לדעת רבנו כלפון משה הכהן זצ"ל יכולים לאכול ללא התרה, ומכל מקום טוב לעשות התרה.

שאלה: בסיום תפילת העמידה בליל שבת קודש, החזן מתחיל יום השישי במקום ויכולו השמים, האם יש ענין הלכתי שלא להתחיל מ"יום השישי"?

תשובת מרן: עיין שלמי צבור דף קצו עד שכתב כל המוסיף גורע, וע"ע בכף החיים סי' רסח אות לז.

שאלה: בענין ברכת המזון בשבת אדם ששכח רצה והחלצינו, וסיים ברכת בונה ירושלים אומר ברוך וכו' מקדש השבת, אתמה, מדוע חוטא יוצא נשכר, אדם ששכח 'זוכה' ומקבל ברכה ארכיתא, ואדם שאמר רצה וכו' לא זוכה בברכה?

תשובת מרן: ואם התחיל בברכת הטוב והמטיב חור לראש ברכת המזון, ומקבל שלש ברכות אריכות, וכן השוכח יעלה ויבא וכדומה!

שאלה: לענין אמירת יום מעמד סיני באמצע קריאת התורה, האם מנהג זה מיוסד ע"פ ההלכה.

תשובת מרן: מיוסד ע"פ ההלכה וכן נוהגים בג'רבא מדורי דורות (מחבר הפיוט יום מעמד הוא רבי יצחק בן גיאת זצ"ל שנפטר לפני 915 שנים, וחי לפני הרמב"ם), וכן נוהגים.

שאלה: ואם חלילה יש טעם לפגם במנהג זה, האם יש לבטל זאת ולקרוא יום מעמד סיני לפני שהעולה יעלה לתורה.

תשובת מרן: במושב ברכיה עד היום, ואין בזה חשש כמ"ש הפוסקים לגבי אדמות (עיין בכה"ח סי' תצ"ד אות כא), ואפילו לדעת הט"ז שם (סק"ו) שחולק בזה, היינו טעמא משום דפיוט אקדמות אינו מענין הקריאה כלל, ע"ש. אבל פיוט דידן הוא מענין הקריאה.

שאלה: החזן בתפילת ערבית של שבת קודש מסיים את ברכת השכיבנו "הפורש סכת שלום.. ועל ירושלים עיר הקדש אמ'ן. האם נוסח זה נכון לאומרו?

תשובת מרן: התוספת "עיר הקדש" איננה בסידורים רק כך נהגו בחו"ל. ועדיף שלא לאומרה.

שאלות בענייני מועדים

שאלה: נתבקשתי לשאול את מעכ"ת ע"י ידידי שהוא יליד ג'רבא, האם המנהג שהיו נוהגים בבית אביו, שמיד אחרי הקידוש של ליל הסדר היו אוכלים "טעימות", ואז ממשיכים הסדר, כרגיל. אני השבתי כי לכאורה ממה ששמעתי את מעלת כב' (בקלטת פסח התשס"ה) שרק הבכורים היו טועמים, ולא שאר המסובים?

תשובת מרן: יש כאלה שלבם חלש וטעמו אחרי הקדוש, מעולם לא נהגנו בזה.

שאלה: האם אומרים תחנון בערב (מנחה) י"ד באייר?

תשובת מרן: מנהג כל הספרדים שלא לומר תחנון.

שאלה: לענין תספורת בערב חג שבועות, מהו הנוהג ע"פ הקבלה, והאם זה נכון שאפשר להסתפר מיד כשמתחיל "שלשת ימי הגבלה".

תשובת מרן: ע"פ הקבלה רק בערב החג.

שאלה: האם מותר לומר תחנון בבית כנסת שלא אומרים בו תחנון מאחר וביום זה חל יום עצמאות או יום ירושלים

תשובת מרן: בצנעא שלא יעורר מחלוקת. ואם אפשר לומר אחרי התפילה, עדיף.

שאלה: ביום ירושלים האחרון ארע מעשה בבית הכנסת (ספרדי "מזרחי") ואמרו שם הלל בברכה, האם צריכים לענות אמין על ברכה זו?

תשובת מרן: לא עונים.

שאלה: רב בית כנסת ליוצאי לוב וטוניס החליט כי מהשנה ביום תשעה באב הציבור יניחו תפילין בשחרית ולא במנחה כמנהג עיה"ק ירושלים ת"ו וכפסק מרן הגר"ע יוסף (שליט"א) [זצוק"ל] ומנהג ישיבתכם תכב"ץ.

שאלה: האם יש צורך בהתרה?

תשובת מרן: אין צורך.

שאלה: וכן אותה שאלה לגבי "נחם" בערבית ובשחרית?

תשובת מרן: לא כדאי לומר. נחם רק במנחה וכמ"ש מרן בב"י שכן מנהג העולם.

ראיתי בספר קינות לתשעה באב **"איש מצליח"** (עמ' 205 אות ב) שנכתב כי מרן **האיש מצליח** זי"ע היה מתפלל ביחיד בביתו עם תפלו ו לאחר מכן היה מגיע לבית הכנסת לקרוא את הקינות וקס"ת עם הציבור. מצאתי לנכון להביא את מה שנכתב בהערות על הספר **"ברכי יוסף"** (או"ח סי' תקנה) וז"ל: **והרב מהר"א כלפון בספר "לקט הקציר"** (עמ' תי"ד) מעיד שבהיותו בליוורנו בשנת תקס"ד ראה לרבינו חיד"א שהיה מתפלל ביום ט' באב בביתו בתפילין ואחר התפילה היה חולצן ובא לבית הכנסת וקורא עם הציבור קינות ואיכה".

תשובת מרן: כתבתי זה בהגהות הבא"ח שלי.

שאלה: בענין הסליחות מתוך הספר שפתי רננות האם יש לסמוך על הסליחות הגדול [שקוראים בימים ב' וה' וערב ר"ה ועשרת ימי תשובה] או שצריכים לקרוא כמו רוב הארץ את הסליחות הקטן?

תשובת מרן: יש לסמוך על הסליחות הגדול כי הוא יקר מפנינים.

שאלה: האם בדורנו יש להמשיך בתפילות כדעת רבותינו זי"ע מגר'בא ותונס כגון: חגים ומועדים סליחות, תשעה באב, והאם לענין זה יש דין "ואל תטוש תורת אמך", הרי נולדנו בארץ ישראל, האם יש צורך לגדל בנו על דרך ספר תפילות אלו.

תשובת מרן: נלמד מאחינו האשכנזים והתימנים ששומרים על מנהגיהם – אפילו כשאינם נכונים – במסירות נפש!

שאלה: האם התוקע יברך שהחיינו ביום השני של ר"ה, על מנת להוציא חובה את אחד המתפללים שלא שמע כלל תקיעת שופר ביום א' דר"ה?

תשובת מרן: יכול לברך בתנאי שיתכוון השומע לצאת. ויסביר לכל הצבור טעמו ונימוקו שלא יטעו.

שאלה: האם לכתחילה ניתן לקרוא את כל קטעי הסליחות במרוכז לפני חצות ואילו הקטעים כמו ויעבור וכו' יקראו לאחר חצות ובכך יחסכו זמן.

תשובת מרן: לא כדאי לבלבל הסדר. יש להתחיל עשר דקות לפני חצות שיגיעו לי"ג מדות בזמן בדיוק.

שאלה: ביום ב' דר"ה, לנוהגים להניח פרי חדש בזמן הקידוש מחמת המחלוקת בענין ברכת שהחיינו בקידוש, האם לברך או לאו, האם צריכים לאכול הפרי מיד בתום הקידוש (פחות משיעור), ויוצא איפוא שנטילת ידים היא גורמת להפסק, או שאין חשש, ונט"י והמוציא אינו גורם להפסק בברכת שהחיינו לפרי?

תשובת מרן: מדין הגמרא מברכים שהחיינו על הראייה, וכאן סמכו על דין הגמרא, וא"צ לאכול מיד.

שאלה: האם ניתן לפטור באמצעות סיום מסכת את התענית שנהוגה בערב ראש השנה כמובא בש"ע (סי' תקפא סעי' ב) כפי שנוהגים העולם בערב פסח לפטור את תענית בכורות?

תשובת מרן: אפשר לפטור במקרה והוזמן לסיום מסכת, אבל לחפש לפטור לכתחילה לא כדאי כי זו תענית חשובה, ואם ירצה לא יתענה כלל.

שאלה: בית כנסת שצמודה לה סוכה, עקב הצפיפות הרבה לא ניתן "לעקוף" את הסוכה אלא לעבור דרכה, האם בלילות כשעובר דרך הסוכה עליו לקרוא את הנוסח שתוקן בכל לילה בטרם כניסתו לסוכה, או שעליו לקרוא הנוסח בביתו, ואין חשש בכניסתו לסוכה זו.

תשובת מרן: רק בביתו.

שאלה: בדין הדלקה עושה מצוה, האם כיבוי בידיים במזיד של הנרות תוך כדי הזמן שקבעו לנו חז"ל (חצי שעה), תחשב לברכה לבטלה למכבה. דלכאורה גרע טפי מהאמור בש"ע (סי' תרעד סעי' ב) צריך שיתן שמן בנר כדי שיעור קודם הדלקה אבל אם בירך והדליק ואח"כ הוסיף שמן עד כדי שיעור לא יצא י"ח, ע"כ, או שהניחה בצד הרוח וכבתה וכו'.

תשובת מרן: אם המדליק לחוד והמכבה לחוד מה השאלה. ואם הוא שהדליק הוא שכיבה עשה עבירה שכיבה אבל ההדלקה היתה כדת.

שאלה: מנין קבוע של ערבית המתפללים מדי לילה בשעה 22:00, האם לאחר שיעור רשאים להדליק הנרות לפני ערבית בברכה? [כל הלומדים הדליקו בביתם].

תשובת מרן: לכאורה כן משום פרסומי ניסא.

שאלה: בלוח השנה של ישיבתכם הקדושה ציינתם ביום חמישי כ' בשבט התשס"ד שאין אומרים תחנון ("סעודת יתרו") למנהגנו.

אני כאדם שנולדתי בארץ להורים יוצאי תוניסיה, האם אני פטור מתחנון, ואם כן, האם בתור חזן אני פוטר את שאר המתפללים.

תשובת מרן: אם רוב ביהכ"נ משאר עדות צריכים החזן והקהל לומר תחנון, רק אדם פרטי יכול לדלג תחנון.

שאלה: לאלה שאין אומרים תחנון ממתי אין אומרים אותו?

תשובת מרן: יום רביעי במנחה ויום חמישי בשחרית ובמנחה.

שאלה: מה המקור למנהג שלא לומר תחנון.

תשובת מרן: מסורת של דורות בתונס בלבד (ולא בג'רבא).

שאלות בענייני בית הדין

(אבן העזר וחשן משפט)

שאלה: אשה [ממוצא ספרדי] שמרדה בבעלה ופנתה למשטרה ולבית המשפט על מנת להרחיק את הבעל מהבית, אך בימ"ש בשביל לפתור את הסכסוך הציעו עד למשפט שלא להרחיק את הבעל אלא הבעל יגור בבית הקטן שבחצר, והאשה תמשיך להתגורר בבית הגדול. האם רשאית לברך על ההדלקה בביתה, והוא בביתו. [כאמור, מדובר בחצר משותפת].

תשובת מרן: נראה שכל אחד רשאי לברך בפ"ע כיון שהם פרודים.

שאלה: מגרש שאמו יהודיה (ממוצא ספרדי) ואביו גוי, והמתגרשת אשכנזיה [יהודיה משני הצדדים] כיצד ינהגו בכתיבה כמנהג ספרד או אשכנז, נציין כי הבעל אינו מבין בין ימינו לבין שמאלו, [אם הוא ספרדי או אשכנזי] אינו מכיר אפילו ביהדותו.

תשובת מרן: בד"כ הולכים אחר הבעל.

שאלה: שמות ספרדיים בגיטין אשכנזים כגון: **כלאפו** שיכתב **כלאפא** (בלשון אשכנז), או צבאח שנשמע סבאח או צביח וכו' [מאחר ואינם יודעים להבדיל בין הצ' לס'] האם יש לכתוב בגט כפי הידוע והנהוג אצל הספרדים או כפי הנשמע אצל האשכנזים מאחר והמגרש הוא ממוצא אשכנזי.

תשובת מרן: אם הבעל הוא ספרדי יכתבו כלאפו, צבאח וכדומה. ואפילו הוא אשכנזי וכתבו כלאפו אין בכך כלום (כ"כ ביבי"א לגבי שם גולדה).

שאלה: שם של יוצא ג'רבא **כמוס**, אשר נשמע **כמוש**, כיצד יכתבו בגט, האם כפי ששומעים (כמוש) או כפי שכותבים (כמוס)?

תשובת מרן: בסמ"ך [המשך השאלה: האם זה שיבוש של ג'רבאים שמחליפים בין הסמ"ך לשי"ן]

המשך תשובת מרן: נכון זה שבוש.

שאלה: לענין שמות גיטין אמיתי וכן שם זיו, האם לכתוב אִמְתִּי כמובא בנביא וכן השם זֵו, היינו חודש זו (אייר).

תשובת מרן: (נמסרה לי ע"י רה"י הגר"צ מאזוז שליט"א) שאלתי את מר אחי מרן ראש הישיבה (שליט"א) [זצוק"ל] וענני: שם אמיתי יש לכותבו בלא יו"ד כמו שיש בתנ"ך, אבל שם זיו יש לכותבו מלא עם יו"ד.

שאלה: אשאל את מעכ"ת שאלה אישית שנוגעת לשמי, שמי כפי שכתוב בת"ז "אלון כלאפו", [שמי אלון גזור מהשם של מו"ז "אלפונס", ושמו השני (העברי) כלאפו], ומאז הברית ועד היום מעולם לא השתמשו בשם זה, פרט לאלון, והשם "כלאפו" נשתקע לגמרי, פרט למקומות רשמיים שאני כתוב "אלון כלאפו", וכך אני כתוב. האם בברכות של עליה לתורה, או ברכה מרב וכו' וגם להזכיר פסוק בסוף התפילה, האם אני צריך להוסיף את השם השני כלאפו, או שלא, מאחר ולא נקראתי בשם זה מעולם, מזניחים שם זה.

תשובת מרן : א"צ להוסיף כלאפו. הנחמדים מזהב ומפז (פז בגימט' אלון)

שאלה: אשכנזי שחזר בתשובה שלמה [חילוני דור שלישי] ומחזריו למוטב היו ספרדים, ונוהג הוא להתפלל בסידור נוסח עדות המזרח, לומד אצל הספרדים ואין לו כל קשר לאשכנזים ואף אוכל קטניות בפסח [לאחר היתר רב], האם בגט יכתבו ע"פ נוסח ספרד?

תשובת מרן: מסתבר שכן, ויש לשאול לגדולי הדור.

שאלה: מתגרשת שמברכת ברכת "שהחיינו" לאחר קבלת הגט לידיה, [קרו שני מקרים של נשים עגונות שנים רבות] האם מותר לענות אמין על ברכתה.

תשובת מרן: אסור.

שאלה: הופיעו בפני בית הדין זוג שהאשה ממוצא טוניסאי (גאבס) ושם אביה פרץ, אך השם נשמע ביריז, וכולם קוראים ביריז, כיצד לכתוב שם אביה בגט?

תשובת מרן: כמדומה שבצרפתית כותבים PÉREZ רק שהתוניסאים במבטא מחליפים פ"א לבי"ת (אומרים בורים בסח במקום פורים פסח) וא"כ לכאורה יש לכתוב פרץ דמתקרי פיריז.

שאלה: במסגרת סידור גט בין בני זוג, נתברר לי לאחר הגט (ע"י אדם שמכיר את המגרש), כי בגט נפלה טעות מחמת הטעיה של המגרש בתשובתו לכב' הדיינים בשאלה על שם אביו, והלה השיבם ששם אביו כך וכך והוא לוי, ולמעשה זה לא שם אביו כלל, והוא בכלל לא לוי, [בגט נכתב הלוי, מאחר והוא ממוצא אשכנזי, וכפסק הרמ"א] והשם שנכתב בגט זה אביו המאמץ, אמנם למגרש היה אב, שנפטר בהיותו בן שנתיים, ובן זה לא זכה לראות את אביו. בס"ד, לאחר שנתברר הענין, מאנשי אמת, סודר הגט בשנית. (הנ"ל כעס ורתח על הח"מ שגילה את האמת). דא עקא, וכאן מתחילה השאלה לכת"ר: הנ"ל ממשיך לעלות לתורה בתור לוי, למרות שהודה בביה"ד שהוא לא לוי [רק הכחיש, וטען כל הזמן שמבחינתו זה אביו, ואין בלתו!] פניתי לרב בית הכנסת שיוורה שלא יתנו לו עלית לוי, אך זה לא עוזר וכל פעם הוא קופץ ממנין למנין. האם צריך אני להודיע לכל המתפללים זאת שהנ"ל אינו כהן? האם יש לחוש לפגימות הכהן שאחריו עולה ישראל ב"עליית שני"?

תשובת מרן: תוציא מכתב מבית הדין שאחר חקירה ודרישה נתברר לנו שפלוגי איננו לוי, ואסור לעלות אחרי כהן אם יש לוי אחר בבית הכנסת וגם אם אין לו הרי הוא גוזל עלייתו של הכהן שמגיע לו פעמיים.

שאלה: זוג שנישא לפני כמה שנים ועתה שבו בתשובה שלמה, ונתברר להם שאחד העדים בחופה וכו' הינו קרוב משפחה הפסול לעדות. האם צריכים לסדר בעבורם חו"ק בשנית, לרבות שבע ברכות וכו'. [הנ"ל פנו לח"מ, ויש להם חשש מפרוצדורות שיערימו עליהם הרבנות וביה"ד הרבני].

תשובת מרן: יתן לה טבעת חדשה בפני שני עדים כשרים ויכתבו כתובה מחדש. שבע ברכות א"צ לעשות רק יעמדו בפני חתן וכלה ויגידו לרב המברך שיכוין גם עליהם.

שאלה: אדם שרכש קרקע, ורשם אותה בטאבו כדין, עתה קם, שכנו הטוען לבר-מצרא ורוצה לבטל מקחו, שלטענתו שרכש את הקרקע שלא כדין, ובעל הקרקע טוען שלא ידע, וחוף מזה, הקרקע רשומה בדין באמצעות הטאבו על שמו, וביטול שכזה, יסב לו נזק, בתשלום מיסים וכו' (כי זה נמכר פחות מ-4 שנים), האם התובע נחשב בר מצרא ויכול לכוף את חברו לבטל מקחו.

תשובת מרן: כדאי ללכת לבית דין של דיני ממונות, ובודאי חייב התובע לשלם כל הנזקים כיון שהקונה לא ידע.

שאלה: בדין ברכת שהחיינו או ברכת הטוב והמטיב, לאחר שאדם קובר את אביו ל"ע, אימתי מברך?

תשובת מרן: לא נהגו לברך כלל.

שאלה: האם על אֵם מברכים הברכות הנ"ל.

תשובת מרן: - אם הורשה לו ע"פ ד"ת.

שאלה: האם כאשר הירושה עוברת לאֵם, בהקנאה שהבן מקנה, [נותן לה במתנה את כל העזבון] האם הבן צריך לברך אחת הברכות הנ"ל או שאינו צריך לברך מאחר והוא לא יורש כעת.

תשובת מרן: אינו מברך

שאלה: בן יחיד שיש לו אחיות ורוצה לתת באמצעות הקנאה חלק יחסי מהירושה כדוגמא: בן יחיד ושלוש בנות ורוצה לתת להן ע"פ החוק לכל אחת רבע, כך שלבן ישאר רק רבע מהעזבון, האם יברך שהחיינו או ברכת הטוב והמטיב (שהרי הטיב לאחיותיו)?

תשובת מרן: כיון שע"פ ד"ת אינן יורשות יברך שהחיינו ולא הטוב והמטיב. כי הוא מטיב להן מדעתו.

שאלה: אלמן שנשא אלמנה (עברו כמה ימים) והוא דורש שיוציאו בעבורו ס"ת על מנת שיקראו לו פרשת "ואברהם זקן", האם יש למחות בו שאין להוציא ס"ת אלא לרווק וכו', [נציין כי בבית הכנסת כן מוציאים ס"ת וכמנהג תונס].

תשובת מרן: אם עברו ג' ימים מהחופה אין מוציאים, רק קוראים לו מהחומש.

שאלה: שנינו במשנה בב"מ (עה:) "ואלו עוברים בלא תעשה וכו', הסופר", שאלתי לכב', האם פקידה שעובדת אצל עורך דין או פקידה בבית משפט שבסה"כ מקלידה את החוזה או ההסכם שאסור ע"פ ההלכה, כיוון שצוין שם ריבית, האם היא גם עוברת בלא תעשה?

תשובת מרן: נראה שהיא רק מעתיקה מה שכתוב ואיננה כדין "סופר". אם אפשר להוסיף בהיתר עיסקא תע"ב.

שאלה: פעמים שנשלחים אלי בקשות לתרומות או מחברי ספרים שמבקשים להציע לי את ספריהם ושמים מעטפה עם בול על מנת שארכוש את ספרם וכו'. שאלתי היא : באם איני חפץ לתרום או לקנות הספר, האם מותר לי להשתמש בבול לצרכי האישיים?

תשובת מרן: אסור. תשמור את המעטפה עד שתפגוש אותם או תשלח להם תרומה קטנה מכספי מעשר.

שאלה: דברי תורה שאני רוצה להדפיסם (מהמחשב) מספרים שניתנים לקריאה כגון: שו"ת בר-אילן, וכאשר אני מדפיסם משתבשת ההדפסה והכתב יוצא בצורה הפוכה ולא ניתן לקוראם אלא בהשתקפות של מראה, ועוד מקרה שבמקום שידפיס שלשה דפים הדפיס בדף אחד (אחד על השני וכו') האם דפים אלו צריך לגנוזם או אפשר להשליכם לפח?

תשובת מרן: יש לגנוז.

שאלה: בענין דיסק שמושמעים בו קטעי שירה ומצוין במפורש לא לצריבה או הקלטה, שאלתי היא, כאשר אני רוכש דיסק מקורי (מחירו יקר), וברצוני להקליט (בעבורי בלבד), את הדיסק לקלטת בשביל לשמוע במקום שאפשר לשמוע רק בקלטת, כגון רכב, אי שרי?

תשובת מרן: יש לבקש רשות מהבעלים, ומסתמא יסכימו.

שאלה: ראובן שחב לשמעון סך מסוים, והלווה (ראובן) התחמק מלשלם כמה שנים (ואף שכח), כך יצא מצב שאין אפשרות לשמעון לגבות חובו. וכיום יש באפשרות שמעון לגבות חובו באמצעות גביית חובות מתפללים (שמעון הוא גבאי בבית הכנסת), ויצא מצב שהלווה לא "ירגיש" כי יחשוב שבאמת חב לבית הכנסת, האם יש פה אונאה?

תשובת מרן: אין פה הונאה. רק שהוא נותן לו קבלה מבית-הכנסת בשקר ואולי זה יגרום טעות אח"כ

מכשיר נייד תשובה לדור מרן הגר"מ מאזוז

בשנת התשע"א הוצאתי לאור את ספרי מורא מקדש "אריג פז" בברכת מרן רה"י זצ"ל בהצטרף לאגרת ברכה ששלח הראש"ל הגרש"מ עמאר שליט"א, ובספר הבאתי (פי"ג עמ' פט) כמה עניינים לענין השימוש (ואיסור) במכשיר הנייד, אז בזמנו מכשיר הנייד נקרא פלאפון, כך שהקורא יידע מה הענין "פלאפון" [לא החברה שמשווקת את המכשיר הנייד], והנני לצטט את האמור בספרי הקטן:

ענין הפלאפון כאמור, הינו יצר הרע בהתגלמותו, "והנה החל הנגף" [עולה במספר 247 כמנין פלאפון] לפני כעשר שנים ויותר לא ראינו המספחת הזו, ורק בבתים היו הטלפונים וכאשר רצו אותנו מצאו אותנו, ופתאום עקב פיתוח הטכנולוגיה קפצה ועלתה ניצה והינה פורחת באויר הטלפון הסלולרי, שכמעט ואין בית שאין שם מכשיר, ואין ספק שזה גרם לאנשים להיות חסרי סבלנות, כל דבר רוצים מיד ועכשיו, עד שבתוך כותלי בית הכנסת ובית המדרש רואים איך אנשים נמלטים הרה, החוצה על מנת לדבר בפלאפון שלא בכותלי בית הכנסת ועליהם אני אומר "ונסו הצללים" (שרה"ש) ששומעים צליל (ובפרט המנגינות החדשות) אצים רצים דחופים בדבר הפלאפון, ואין פה ואין מצפצף עליהם, לפחות "אותי עזבו מקור מים חיים", אבל אותם המדברים בכותלי בית הכנסת ונוסף גם הוא "לחצוב להם בורות נשברים...." ראינו איך אנשים בתוך תפלת עמידה לוחשים "על הצדיקים ועל החסידים... המ..המ.." והכל בסדר (נראה לו שלא דיבר בתפלה!), ורק הפריע לשאר המתפללים.

אף ראיתי מתפלל שבחזרת הש"ץ שמע את מכשירו מנגן, והיה כנגן המנגן ותהי עליו... (מלכים ב ב) "ויקם וילך ויבז" [עולה במספר 247 כמנין פלאפון] ממש כך, והלה כמו רוח עף ועזב את הציבור שמנה באותה שעה רק תשעה (מנין מצומצם) ולא אומר ודברים מדבר לאטו לרגל המלאכה, ושב לקדיש תתקבל...

אנו עדים בתקופה האחרונה לשינוי לטובה (עד כמה שניתן) מצד ועדת הרבנים שליט"א שאסרו כל שימוש בשום מכשיר פלאפון שלא עבר את עינם הפוקחת של ועדת הרבנים, ואכן ברכה יצא מעמל והגיעה הזו, וחברות הסלולר "מצאו" מכשירים כשרים [ודאי שדיבור לש"ר וכו' לא ניתן ל"הכשיר"

במכשיר ה"כשר", אך מעט אור מגרש הרבה מן החושך. ורבים מאנשי שלומנו "הכשירו" את מכשיר, אך למצער, רבים עדיין לא החליפו...

ע"כ מתוך ספרי, נראה שאינו מתאים לדור שלנו, ובסה"כ חלפו כחמשה עשרה שנים מהוצאת ספרי, ונראה מרחק אור מה שהיה "פעם", היום יש אשר רוכשים מכשיר שאינו כשר ולא רואים בכך כל בעיה.

וכעת הנני להביא מכתבי יד קודשו של מרן הרב, מכתבי מתאריך ד' באדר התשס"ז (מרחק אור, ח"י שנים אחורה), ואלו הם השאלות והתשובות:

שאלה: בעקבות הפרסום הרב באיסור שימוש בפלאפון ש"אינו כשר", אבקש לברר: אני עובד מדינה, והמדינה נתנה לי פלאפון ש"אינו כשר" [אך לא מה"משוכללים" כמו "דור שלישי"] ואין אפשרות להחליפו כעת, האם אני צריך לוותר על זכותי למכשיר או לנתקו עד אשר יוחלף לכשר. אציין שביטלתי את כל האינטרנט וכדומה, אך שהפלאפון "נקי" [נ"ב - אין בביתנו שום מכשיר טלפון למעט הפלאפון].

תשובת מרן: אם אתה בטוח של יעבירו לך הודעות מגונות בפלאפון- תוכל להשתמש בו בינתיים

שאלה: גם רעייתי קיבלה באמצעותי מכשיר זהה, ויש אפשרות להחליפו ל"כשר", אך אצטרך לשלם סך המגיע ל-700 ₪ כקנס בעקבות ה"שדרוג", כיצד עלי לנהוג?

תשובת מרן: תשלם ממעות מעשר

בעקבות הפרסום הרב באיסור שימוש בפלאפון ש"אינו כשר", אבקש לברר: אני עובד מדינה, והמדינה נתנה לי פלאפון ש"אינו כשר" ואך לא מה"משוכללים" כמו "דור שלישי" ואין אפשרות להחליפו כעת. האם אני צריך לוותר על זכותי למכשיר או לנתקו עד אשר יוחלף לכשר. אציין שביטלתי את כל האינטרנט וכדומה, כך שהפלאפון "נקי". נ"ב - אין בביתנו שום מכשיר טלפון למעט הפלאפון

בהמשך לשאלה נ', גם רעייתי קיבלה באמצעותי מכשיר זהה, ויש אפשרות להחליפו ל"כשר", אך אצטרך לשלם סך המגיע ל-700 ₪ כקנס בעקבות ה"שדרוג", כיצד עלי לנהוג?

אם אתה בטוח של יעבירו לך הודעות מגונות בפלאפון- תוכל להשתמש בו בינתיים

אם אתה בטוח של יעבירו לך הודעות מגונות בפלאפון- תוכל להשתמש בו בינתיים

אם אתה בטוח של יעבירו לך הודעות מגונות בפלאפון- תוכל להשתמש בו בינתיים

[illegible]

חלופת מכתבים

חלופת מכתבים

בס"ד, ז' במנחם אב התשס"ז

לכבוד

מרן הגאון בנש"ק רבי מאיר מאזוז (שליט"א) [זצוק"ל]

ראש ישיבת כסא רחמים תכב"ץ

בני ברק ת"ו

אחר־שה"ט וכט"ס,

כב' הרה"ג ר' גדעון עטיה שליט"א (מח"ס "גביע הכסף" ד"ח) ביקשני במכתבו אלי להעביר למעכת"ר את הנד"ר שכתבתי בעוניי [דין גלילת ס"ת משבת לחול וכו'] על מנת שכת"ר יחוזה דעתו והאם מש"כ נכון הוא ע"פ ההלכה, וז"ל: "בדעת המהרי"ל דלכאורה האם נראה להקל, שהרי המהרי"ל כתב לאסור לחפש הס"ת משבת ליו"ט משום הכנה, דעיקר האיסור בכזה"ג משום דצריך לגלול הרבה כדי לחפש הקריאה לצורך יו"ט אבל בנד"ד דאין צריך לחפש הקריאה לצורך יו"ט...וכו' ורצוי שתשלח השאלה למרן הנאמ"ץ ס"ט", ע"כ.

להלן מה שכתבתי בס"ד:

תשובה: הנה המהרי"ל אסר גלילת ס"ת משבת ליו"ט, וכן מובא בכמה פוסקים בסי' תרסז, וכן פסק המשנ"ב (סק"ה) ונראה הטעם לאסור להדיא דהרי מכין משבת לחול, ואמנם דבר שאינו ניכר שעושהו בשביל חול מותר! אבל כל שניכר אפילו שאין טירחא יתירה, [אך רואים שהוא עושה הכנה] אסור.

הנה מצינו בשם הערוך השלחן [סי' תרסז ס"ב] ד"ה "ויש שנהגו" וז"ל (סייפא): "... ובזה מתורץ מה שקשה להמג"א בסק"ג מדברי מהרי"ל, ע"ש. דהמהרי"ל אוסר לחפש הספר תורה משבת ליום טוב משום הכנה, ע"ש. נראה לי דאם אומר שם איזה פסוקים בתורה – הוי כלימוד לשעתו, ולא מקרי הכנה" עכ"ל. [מובן ופשוט, לכאורה, דדעת ערו"ש כיון דמשתמש היום (שבת) ליכא הכנה. ודו"ק.]

מבואר כאמור שכל שקורא איזה פסוקים נראה להקל, כלומר כשיחזיר ס"ת לתחילת הפרשה, כי יש כאן ת"ת לשעתה וממילא הוא עומד במקום הנכון לקריאה הבאה.

ונראה עוד להקל דכל שלא ניכר להדיא שמכין אותו לחול, אם כלאחר יד שהתגלגל בתנועה קלה שאינה ניכרת יש להתיר! ובפרט לס"ת הספרדים החדשים שבתנועה קלה עם הגלגל ניתן להחזיר להתחלת הפרשה בקלות. [כגון בשבת במנחה שתחילת הפרשה הבאה מתחילה בסוף העמוד ומתפרסת על העמוד הבא].

לתשובת מעכ"ת מצפה,

בברכת התורה
אלון ארביב ס"ט
נתניה

להלן תשובת מרן הגר"מ מאזוז (שליט"א) [זצוק"ל]

כן אני נוהג במנחה של שבת אחר הקריאה לגלול ס"ת עמוד אחד אחורנית לצורך הקריאה בשני וחמישי, שאין בזה טרחא כלל וגם לא ניכר להדיא, וכן משמע מלשון מהרי"ל הנ"ל (ואינו עמי כעת) שכתב לאסור לחפש הס"ת משבת ליו"ט.

ובנ"ד אין שום חיפוש רק עמוד אחד אחורנית אם יש צורך.

כא' מנ"א התשס"ז

כן אני נהג במנחה של שבת
אחרי הקריאה לגלול ס"ת עמוד אחד אחורנית
לצורך הקריאה בשני וחמישי.
אין דבר שיהא בלא וז"ל לא ניכר להדיא.
וק' משמע מלשון מהרי"ל הנ"ל (ואינו עמי)
שכתב לאסור לחפש הס"ת משבת ליו"ט.
וז"ל אין שום חיפוש רק עמוד אחד אחורנית
אם יש צורך.
כא' מנ"א התשס"ז

בס"ד, בחמישי בשבת בארבעה ימים לחודש אדר התש"ע לסדר "ויקחו לי תרומה"

כב' הגאון הגדול, מעוז ומגדול, המאיר לארץ ולדורים,

ומזריח אור לישרים בנן של קדושים וטהורים

מרן רבנו מאיר מאזוז שליט"א

ראש ישיבת כסא רחמים תכב"ץ

עיה"ק בני ברק יע"א

אחדשה"ט, כיאות למעכ"ת שליט"א

כהן המבקשת לשאת גרושה שנתגרשה כדמו"י. אולם נישואיה היו נישואין
אזרחיים בלבד (קפריסין). כידוע לכת"ר, ביה"ד נוהג להחמיר במקרים
שכאלו לעשות גט לחומרא לזוג שנישאו אזרחית.

נצי"ן כי מדובר בזוג חילוני לגמרי מבני אשכנז, והאשה כרסה בין שיניה,
חודשים מתקדמים, ועותרים שבית הדין יתיר להם להנשא כדמו"י.

שאלה זו באה בעקבות השמטות של מרן בש"ע בתשובת הרשב"א והרא"ש,
אולם הרמ"א הביאם בסימן ו' סעיף א' שכתב בשם תשובת הרשב"א
: אפילו לא נתגרשה משום קול גירושין בעלמא, אע"פ שהוא ברור שאין
ממש באותן קידושין ואין נותנים גט רק מכח חומרא בעלמא, אפילו הכי
פסולה לכהונה.

ובסימן י' בדין מחזיר גרושתו לאחר שנשאת כתב בסעיף א' ואפילו לא
נתגרשה מחמת קול בעלמא, בשם תשובת הרא"ש שג"כ אסור
לבעלה לשוב ולשאת אותה שנית.

ובסימן יג' (סע' ט) לענין הבחנה ג"כ כתב הרמ"א בשם תשובת הרשב"א
(מיוחסות לרמב"ן בסי' קלב) וכן אם נתגרשה מחמת קול קידושין
בעלמא צריכה להמתין.

הגב שנכתבו בזה תשובות רבות, מבוקש ממעכ"ת שיתן דעתו הרמה.

בברכה, אלון ארביב

תשובת מרן:

אני מחוסר זמן ומחוסר ספרים ומחוסר בריאות בעוה"ר יבדוק מה שכתבו בזה אחרוני זמננו.

אפשר שאם מרן מתיר ואלה חילוניים שעלולים להידרדר לגמרי, עדיף לפסוק להם כדת מרן וישאנה כדמו"י.

אני מחוסר זמן ומחוסר ספרים
ומחוסר בריאות בעוה"ר.
'בדיון זה שטמא קצת אחרוני זמננו.
זלעזל שאם אין אגרי ואלה חילוניים שזלזלים
להידרדר לגמרי, עדיף לפסוק להם כדת מרן וישאנה כדמו"י.

נ"ב – תשובה זו פורסמה בספר מהלכי משפט (ח"ב עמוד 650) לכב' ידידינו מכובדנו הדיין המצויין הרה"ג ר' אברהם שיראזי שליט"א

פורסם בספרי חקת הפסח חלק ד' התשפ"ה תשובת מרן רה"י הרמתי בתחתית התשובה

מיץ עשב חטה

תשובה שכתבתי לכב' הגאון רבי חיים וידאל שליט"א חבר ביה"ד הרבני בירושלים ת"ו

אודות מיץ עשב חיטה, אי שרי לשתותו בפסח, והאם דמי לסובין ומורסן שאינם מאכל אדם אף אסורים לתרנגולים וכו'.

תחילה וראש עלינו לברר אודות עשב החיטה, גידולו, והאם נכלל הוא באיסור תורה תשביתו שאור מבתיכם כי כל אכל חמץ וגו' (שמות יב, טו), וזה החלי בעזרת צור גואלי, ללימוד ולא להלכה.

נקדים בתיאור גידולו: שעשב חיטה הוא צמח הגדל מחיטה הליך הגידול של עשבי חיטה בסביבת אדמה עד אשר החיטה מגיעה לפוריות, לאחר מכן עשבי החיטה נקצרים לצריכה ולהפיכתם למיץ. נציין שמדובר בעשב על אף שיוצא מנביטה של חיטה, ולכאורה, אין כל קשר בין הנקצר שזה עשבים לשורש, נדגיש כי מדובר בדבר חידוש שלא היה בזמן חז"ל, שבמקום להצמיח שובלים צומחים עשבים ומעשבים אלו הופכים אותם למיץ.

בשו"ת רדב"ז (ח"ה ללשונות הרמב"ם סי' רצו) דן לגבי פסולת חטה האם הפסולת מצטרפת לתרומה, ופסק שם דפסולת החטה אינה מגוף החטה ואפילו טחנה עם הפסולת ונתערבה היטב מ"מ בכל מקום דאיתא לפסולת בעיניה איתא כיון שאינו מגוף החטה וק"ל. עכ"ל. משמע דכל הפסולת של החטה אינה גוף החטה, ואף הסמוכה לה, ובמקרה דנן נוצרו עשבים ולכאורה אינם ממין החטה כי אם הנביטה של החטה, דהרי אותה חטה ודאי נמאסה ואינה ראויה לאכילת כלב, ועשבים אלו צמחו על גבי החטה וממנה אך החטה אינה קיימת בממשות.

במאמרו של הגרי"ש אלישיב זצ"ל (קובץ תשובות שערי הלכה צהר ד' התשנ"ט עמ' צה-צו) דן בשמן העשוי מנבט של חיטה, והבהיר מבחינה מדעית שהחיטה מורכבת משני חלקים, החלק הגדול משמש לטחינת קמח ובתוכו העמילן הגורם לחימוץ, ובראשו של הגרעין יש חלק קטן המכיל כמות שמן, השמן מוציאים אותו ע"י סחיטה או ע"י חימום, לא במים, החלק

הזה של הגרעין אין בו שום כוח להחמיץ, בשמן הזה כמו שהוא לא משתמשים אלא ע"י תערובות בתערובות שונות הפוסל את השמן מאכילת כלב, האם מותרים להשתמש בו בפסח ולסוך בו.

והסיק הגריש"א זצ"ל דנבט של חטה שעושים השמן לא נתחמץ כלל ואין בו כח להתחמץ ומכיון דזה נעשה מלפני הפסח ונפסל מקודם לאכילת כלב יש מקום להתיר להשתמש בהם בפסח. ע"כ מסקנת הגריש"א.

ומדין השמן דאף שהוא הקרוב ביותר לגרעין החטה מותר, נראה דבנד"ד קיל טפי, דהרי בפנינו אין חטה או הדומה לה אלא דבר חידוש שבצורת עשבים ואין בהם לא חיטין או הדומה להם, ואף עשבים אלו אינם ראויים לאכילת כלב, ומה שעושים מאותם עשבים זה תמצית שתיה, ואותה תמצית שותים בדוחק רב.

וראה בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' קיד) שדן אף הוא בדין הדומה לנד"ד, פטריות שמגדלים היום באופן מלאכותי ע"י קרקע מזין כשמתחתיו מין תערובת של זבל בהמה מעובד ע"י כמה מינים ותבן, וע"ג שמים חטים מבושלים, ותא הפטריות מעורב בכל זה והדגנים הנ"ל עם התא נקראת בלע"ז שלהם ספאן, וכב' האריך קצת במציאות התעשייה - אבל סו"ד שהספאן צומח כקורי עכביש והשערות הדקות מאד צומחות ע"ג הדגן והולך וגדל עד שהקרקע הנ"ל מתמלא מגידול זה, ומראיתו מראה לבן, הקורי עכביש מתחברים אח"כ זע"ז עד שנעשים פטריות קטנות ומתגדלים לגידול הדרוש, וברור הוא שעל הדגנים הנ"ל מתחיל הצמיחה של הפטריה, והשערות נוגעת בהם ממש אתו"ד. ע"כ.

והוסיף הגאון בעל שבט הלוי לצדד להקל וז"ל: הנה לא ראיתי בכל הדברים שהציע טעם מספיק לאסור עפ"י הלכה, מעיקר הדין, דדברי הר"ן בתשובה סי' ע', שהזכיר גם הגאון מהר"ם שיק או"ח סי' ר"ט אינו דומה כלל לנד"ד, דמש"כ הר"ן דכח המגדל בתוך הצמח התם איירי שכח המגדל הוא אסור בהנאה, ומאיסורים שגם אפרם אסור, ונהי דע"י הגדול כבר אינו קיים כלל מ"מ סו"ס נהנה מן האיסור, ומה זה ענין לחמץ לפני הפסח, והר"ן אסר רק במקום שאפשר לדון מצד הנאת איסור לא מצד מציאות ממשו של איסור.

אבל לפני פסח שחמץ היתר גמור אין לאסור גדולי חמץ, כי כל מה שנזכר גדולי חמץ בפוסקים היינו או תוך הפסח, או בחמץ שעבר עליו הפסח

בח"י סי' תמ"ג, וח"ס בתשובת או"ח סי' ק"ד ועוד, ועיקר מטעם חליפי איסורי הנאה, כמבואר בסוגית הש"ס והראשנים במס' נדרים והדברים עתיקים.

ולמסקנא כתב השבט הלוי דלא ראה על פי הלכה צד נכון לאסור מדינא, אם לא לכתחילה מפני זהירות והרחקה בעלמא מן הכיעור אבל ודאי אין להרעיש ע"ז, ובשגם שנתוסף עוד ספק שלא כל המגדלים מגדלים בדרך הנ"ל.

נוסף, דחלקי החיטה לאחר טחינתם הם שלשה: קמח, סובין*, מורסן, קמח; זה עצם הגרעין כשהוא טחון, סובין; יש אומרים שזה הקליפה שנושרת בשעת הטחינה, ויש אומרים שזו הקליפה הנשארת בנפה. מורסן; יש אומרים שזה הקליפה שנושרת בשעת הטחינה, ויש אומרים שזו הקליפה הנשארת בנפה, (ש"ע סי' תנד מג"א סק"א ומשנ"ב שם סק"ב). וכתב המשנ"ב (סק"ב) היינו קליפה הנושרת מן החטה בשעת כתישה. והמשנ"ב מפנה אותנו לסי' תסה דאין שורין מורסן לתרנגולים וכתב המשנ"ב (סק"א) משום דמחמיצין כתבואה עצמה, ולענין הסובין גם כן מחמיץ. והוסיף המשנ"ב שפרייא"ר אינו מחמיץ וכשאר קש בעלמא דמי, ובוודאי דמי לנד"ד מיץ עשבי חטה ודו"ק.

א. סובין, כשלא נטחן באופן של טחינת חיטים לפסח – נחשב לדעת רוב הפוסקים לחמץ גמור, כיון שהחיטה לצורך טחינתה, משרים אותה במים, ולכן כל חלקי החיטה נחשבים לחמץ, ובפרט שבשעת הטחינה נשאר קמח בין הסובין, אולם מדברי הפמ"ג (סי' תנד א"א סק"א) משמע שמכריע שהסובין הם רק בחשש חמץ משום הקמח שעליהם, וכן הוא דעת הב"ח (שו"ת סי' נח), וכן דעת במגן אברהם (סק"א) נראה מדבריו שמסתפק אם הסובין עצמם מחמיצות או בגלל שמעורב בהם קמח מחמיצים [ונפ"מ אם נתערב בתבשיל אם צריך שישים כנגד הכל או רק כנגד הקמח הדבוק בהם]. אולם למעשה כאשר הניחום במים לכו"ע נחשבים חמץ וכפסק הש"ע (סי' תנד) וכ"כ בשו"ת שואל ומשיב (מהדו"ק ח"ג סי' רט) והובא בשדי חמד (מערכת חמץ ומצה סי' ה אות יז סק"א) כתב שכשלא ידוע שהגיעו החיטים לידי ביקוע על ידי לתיתתם נחשב הסובין רק לחשש חמץ, ויתכן שנחשב לחמץ נוקשה, ולכן מקיל שם לגבי אם הפקיר את הסובין מפני ששכח לכלול את זה במכירת חמץ, אך לא הקיל שם בלא זה, אולם השדי חמד (שם אות כג) הביא דברי אחרונים שכתבו שהסובין נחשבים לחמץ גמור, ואסורים בבל יראה, כשלותתים את החיטים והם נשרים במים קודם טחינתם

לכן, נראה לענ"ד דשרי לשתות מיין עשב חטה בפסח.

תשובה זו הובאה לכב' ראש ישיבת כסא רחמים הגר"מ מאזוז זצוק"ל,
שכתב לי:

*** נראים דברים נכונים ותשאל עוד למורה הוראה**

מכתביו של כבוד ידידינו הדיין הגאון רבי אריאל ינאי שליט"א

אפריון נמטיה שמסר לי מכתבים אלו לפרסום בקונטרסי מאיר דרכנו
כל מה שנכתב עם * בפונט כזה,
הוא מתוך כתי"ק של מרן רה"י זצוק"ל

כבוד

"מכון הרב מצליח" שע"י ישיבת "כסא רחמים" ספרדית

השלום והברכה.

בראשית דברי ברצוני להודות לכם על שזיכיתם אותנו בספר הסליחות
המדויק - "שפתי רננות".

התענגתי עליו רבות, וניכרת מאוד ההשקעה והמומחיות בתוכן ובצורה.
מעלה פיוטי הסליחות יהיו יותר מובנים ומאירי עיניים לציבור
הרחב. פירושי הפיוטים מרבותינו גדולי עולם והערותיו של מרן ראש הישיבה
שליט"א - לא יסולאו בפז! אכן, עבודתכם נפלאה היא - לעילא ולעילא מן
כל ברכתא ותשבחתא".

יישר כוחכם וחיילכם לאורייתא!

באם יורשה לי, יש לי מספר הערות קטנות אותם אני מתכבד בזאת להמציאם
אליכם, ולכבוד יהיה לי לקבל את תגובתכם עליהם. חלק מהם נוגע
לפירושי הפיוטים ולמקורותיהם וחלק מהם נוגע לסדר ולעריכה. וזה החלי:

1) בנוגע לעריכה ולפיסוק. נראה כי הפיסוק שערכתם בפיוטים מיוסד על
השקילה והחריזה של הפיוט. נראה שיש בעובדה זו כדי לגרום לטעויות
בהבנת הפיוט אצל הקורא הממוצע. מי שיקרא את הפיוט בהתאם לפיסוק
הזה עלול לבוא לכלל טעות בכוונת הדברים.

דוגמה בולטת לכך ניתן לראות בעמוד 528 בפיוטו של רבי יהודה הלוי
"ישירים דורשי נפש" – הבית הראשון פוסק כך:

"ישרים דורשי נפש, אשר עברו חרוניך. עליהם ובטיט ורפש, טבעו כים מוניך. ממך מייחלים חפש, נוראות ימינך. שיתה בגדי חפש, עדיים באור פניך. תיקר נפשי ונפש, עבדיך בעיניך".

מי שיקרא על פי הפיסוק הזה ישתבש בהבנתו. בספרות המקצועית הקונפליקט הזה שבין הפיסוק המשקלי לבין הפיסוק הנקרא, בא על פתורו באמצעות קו הפרדה כזה: / . קו ההפרדה הזה מחלק אל הפיוט בהתאם למשקל לעומת הפיסוק הרגיל (פסיק ונקודה) המחלק את מילות הפיוט עבור הבנת הנקרא.

אשר על כן נראה כי הפיסוק בפיוט צריך להיות בדרך הבאה:

"ישרים דורשי נפש, / אשר עברו חרוניך / עליהם. ובטיט ורפש / טבעו - ביד- **כים** * מוניך, / ממך מייחלים חפש. / נוראות ימינך, / שיתה בגדי חפש / עדיים. באור פניך / תיקר נפשי, ונפש / עבדיך בעיניך".

כך גם בבית השלישי שבפיוט הזה. בכדי שהפיוט יובן לקורא אותו יש לפסק אותו בדרך הבאה:

"ומאופל צר יציקם, חשכו כוכבי אורם וחמתו תדליקם. (פירוש - חמתו של האויב). בתוך חבל מאסרם הופיעה (פירוש - הקב"ה) והנקם מאויביהם וצרם", וכו'. ולא כפי שנדפס. * **אינו מוכרח. הכוונה: וחמתו של האויב רודפת אותו בתוך חבל מאסרם. כלומר גלות ועינויים.**

עם זאת, אני מבין כי מאחר ומדובר בסידור סליחות ולא בספר שירת ימי הביניים, כפי הנראה לא ניתן לפסק בצורה שכזו, כפי שקיים בספרות השירה. קו ההפרדה הזה, כפי הנראה, מקומו לא יכירנו בסידור הסליחות. אולם מאידך גיסא, השארתו של הפיסוק במתכונתו הנוכחית כפי שהיא, בהחלט עלולה לגרום לבעיות ולשיבושים רבים לקריאה המובנת והשוטפת של המתפלל. * **הרפסנו עפ"י כל ספרי הסליחות שקרמונו. אך נשתדל בזה כל"נ במהדורות הבאות.**

וראה גם בעמוד 494, בפיוט נוסף של ריה"ל בבית השלישי – "וקראו מול ערבות, בקול כים ינהם לגיבור בקרבות. לא נם ולא נדהם אלוך אברהם יצחק וישראל. כך יש להבין את הפיוט, ולא כפי שנדפס. * **למה? הכוונה: וקראו מול ערבות... לגבור בקרבות (הקב"ה, אשר) לא נם**

(כמ"ש 'הנה לא ינום ולא יישן'), ולא נרהם (עיון ירמיה יד, ט ומי הוא?) אלוקי אברהם וכו'.

וראה עוד בעמוד 153, בפיוט "יצו הא-ל" לריה"ל בבית הראשון – "ויהיו דלתיו פתוחות המון שיחו" – שהוא משפט אחד, ולא כנדפס. * הלשון **מסורם ושיעורו: יצו האל ויהיו דלתיו פתוחות לדל שואל [אשר שופך] המון שיחו ומר רוחו לאל אלקי הרוחות.**

ישנן דוגמאות רבות נוספות אך הסתפקתי בשלוש מהן.
(2) מכאן להערות הנוגעות לפירושי הפיוטים:

א. בעמוד 183 – "ומקדירם בהלקחך ושב ליסודם" – נראה שהכוונה ללשון חושך וקדרות ("קדרו שמים") ולא ל'שולי קדירה' כפי שנדפס שם בפירושים. * **אמת.**

ב. בעמוד 276 – "חומר ניגש ונענה" – נראה כי פירושו 'מעונה' מלשון עינוי, ולא מלשון כניעה כנדפס בפירושים. * **עיון בישעיה נג, ז ובמפרשים שם.**

ג. בעמוד 359 – "מחשבותיך הבינו, וידייך הכינו, ונחנו מה כי תלינו. אמלים אשר רגשו וצדק לא פגשו". בפירוש הנדפס נכתב שהכוונה לגוף ולנפש שנתחברו יחד. נראה לי שהכוונה כאן ללשון "אמלים" שבתהילים (קית, יא), שעניינו כריתה כמו "ימולל ויבש" (רש"י שם). כוונת הפיוט כאן היא שאברי האדם סופם כליה ומיתה – "רגשו" – נתחברו בחיי חיותם – "וצדק לא פגשו אחד באחד ייגשו" – עפ"י איוב מ"א, ח, ואולי נרמז כאן בפיוט להמשך הפסוק שם באיוב – "ורוח לא יבוא ביניהם". וזה מתאים לפירושו הנ"ל למילת "אמלים".

ד. בעמוד 649 – "מלאך שמך בקרבו, לתמוך ימיני ולסעוד, בושש רכבו לבוא ושולח רגלי למעוד". נראה שהכוונה כאן למשה רבנו הנקרא מלאך

ב. הערת מרן בכתי"ק על התיבה אמלים וכאן כותב: שם האל"ף סימן העתיד, וכאן שורש כמו ה'יהודים ה'אמלים (נחמיה ג, לד) והכוונה שהקב"ה מחבר את הגוף והנשמה יחד ודן אותם כדמפרש ואזיל.

ג. הערת מרן בכתי"ק על התיבה משה רבנו וכאן כותב: – לא נמצא במרע"ה הלשון 'שמך בקרבו' וגם כל הפיוט בקשה ותחנה לעתיד, לא מצינו במדבר שעלו לחוג בשלש רגלים.

כמש"כ – "וישלח מלאך ויוציאנו ממצרים", במדבר כ', ט"ז, וברש"י שם. וכוונת הפייט (ריה"ל) כאן לחטא העגל. משה רבנו שהוא "לתמוך ימיני ולסעוד", בושש לרדת מהר סיני - "בושש רכבו לבוא", והתוצאה - "ושולח רגלי למעוד" – בחטא העגל. וזהו גם ההמשך בבית השני - "בזכרי את מהללי עלות ארבעת דגלי" – דהיינו אז במדבר סיני וכו'.

ה. שם באותו פיוט, בעמוד 650 – "הלכתי קדורנית בידי הגרית וכושית, מאריכות מענית על גב מחלית ומושית". הוא עפ"י תהלים (פג, ז) - "מואב והגרים", והכוונה לבני הגר שילדה מבעל אחר ולא מאברהם או מאברהם אם הגר זו קטורה – רד"ק שם. * **למה נפרש כך. פשוט הכוונה על בני ישמעאל שמענים אותנו עד היום.**

ו. ואולי יש מקום להעיר שכוונת רבי יהודה הלוי במילים "מחלית ומושית" שהם מבני לוי – מחלי ומושי - התכיוון בכך ריה"ל על עצמו, על צרותיו בגלות, שגם הוא היה מבני לוי... * **יפה מאד**

ועוד הערה. הפסוקים הללו שבפרק פ"ג בתהלים נרמזו בפיוט זה גם בבית הקודם - "ופח יקוש בכל עבר וחם ועבר נלווה, להכחיד את בני עבר" – עפ"י פסוק ט' שם "גם אשור נלווה עימם".

ז. שם – "וממשלה קדמונית יכחשו ומלך ראשית. ואני פעם ושנית ועצות בנפשי אשית". בפירושים שנדפסו נכתב שהכוונה ל"ממשלת השם ב"ה ראשון לכל ראשית" (מוצא שפתיך). נראה לעניות דעתי שהכוונה אחרת, והוא עפ"י דברי רש"י בבראשית פרק ל"ו פסוק ל"א בפי' הפסוק "ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך לבני ישראל" – "שמונה היו וכנגדן העמיד יעקב וביטל מלכות עשיו כימיהם וכו'. וכוונת הפייט בבית זה לרמוז לגלות אדום שהיא "ממשלה קדמונית" משום שקדמה מלכותם למלכות ישראל, והם כופרים ומכחישים את מלכות ה' – "מלך ראשית" ע"ש הפס' "אני ראשון ואני אחרון". * **אין זה פשט. א"כ הול"ל וממשלה קדמונית תבחש במלך ראשית ולא ראינו שהפייטנים קראו למלכי אדום ממשלה קדמונית.**

ח. ראוי להוסיף שכוונת ריה"ל בפיוט בזה לרמוז לארבעת הגלויות – גלות בבל: "נפל נזרי... בבור' גלותי מונח". גלות יוון: "וחם ויפת נלווה להכחיד את בני עבר". גלות ישמעאל: "בידי הגרית וכושית". גלות אדום: "וממשלה קדמונית", כאמור.

ט. בעמוד 700 – "אמר לשרה כי חמודך יצחק גדל ולא למד עבודת שחק. אלך ואורהו אשר לו אל חק". מקורו בתנחומא (פרשת וירא פסקה כב) - "אמר לה את יודעת כשאני בן שלוש שנים הכרתי את בוראי והנער הזה גדול ולא נחנך ויש מקום אחד רחוק ממנו מעט ששם מחנכים את הנערים". * **נבון.**

י. שם באותו עמוד – "אור הראיתם צץ בראש הר המור. ויאמרו לא נחזה רק מהמור". כפי שנדפס בפירושים הכוונה לשוחה עמוקה, עפ"י תהילים ק"מ - "במהמורות בל יקומו". ומקורו בדברי חז"ל במדרש תנחומא וירא – "מלמד שבתחילה היה המקום עמוק ... אמר הקב"ה אין דרך מלך לשכון בעמק אלא במקום גבוה". * **נבון.**

יא. בעמוד 154 – "וילך לו בלי חמדה", הכוונה שבסוף ימיו התאוות נחלשות. וזהו ההמשך – "ומטעמיו וגם מימיו, וקץ ימיו בלי מידה". * **והוא מלה"כ ברה"כ (כא, כ).**

יב. שם בפיוט הנ"ל בעמוד 156 – "וממוקשו תהי נפשו בורחת כמו שפחה בורחת. ותתנשא עדי כסא ותסור משאול תחת". הכוונה, למאמר חז"ל - "גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד". * **נבון מאד.**

יג. בעמוד 187 – בפיוט "ברכי" לריה"ל: "תיכנן נשמות עם האור הראשון תחילת דיבר ה'". יפה ציין הר"ד ברדוגו ב"הערות", לדברי רבנו בחיי ב"כד הקמח" שנפשות הצדיקים נבראו ביום הראשון עם בריאת האור.

יש. לציין גם לדברי הרמב"ן (במיוחסות רפ"ד) שם ציטט הרמב"ן את דברי ריה"ל בפיוט הזה וכתב שם שזוהי דעת ריש לקיש בבראשית רבה ח',

ד. הערת מרן בכתי"ק על התיבה בבור וכאן כותב: - לא מצינו שבבל נקראת בור. גם 'חם' לא שייך לגלות יון.

ולא כדעה החולקת וסוברת שהנשמות נבראו ביום השישי. הרמב"ן שם כתב ליישב את שתי הדעות תוך שהוא מבאר שהנפש הרוחנית העליונה נבראה ביום הראשון והנפש הקיומית נבראה ביום השישי. וראה גם בפירוש הרמב"ן לספר איוב ל"ח, כ"א. * **יישר כח.**

יד. בעמוד 279 - בפיט של ראב"ע: "ובכסלם, את כסלם שמו ברוב קנייניהם". נכתב שם בכוונת הדברים - שבסכלותם ("ובכסלם") שמו את ביטחונם ("את כסלם") ברוב קנייניהם.

נראה לי שהכוונה כאן אחרת: "את כסלם" כוונתו לבטנם. מלשון "ואת החלבים שעל הכסלים" שבפרשת ויקרא, ורמז כאן האבן עזרא למליצתו של בעל ה"חובות הלבבות" על אותם "העושים את בטניהם אלוהיהם". כך גם כאן ברוב סכלותם - רוב קנייניהם הם עבור כסליהם - בטנם. * **לא מתאים הלשון "את בטנם שמו ברוב קנייניהם" לפ"ז אלא את רוב קנייניהם שמו בשביל בטנם.** הבקי בשירי ספרד ידע שתמיד העמידו 'כסל' במוכך בטחון מול 'כסל' במוכך כסילות, ע"פ הכתוב: **אם שמתו זהב כסלי ולכתם אמרתי מנחמי (איוב לא, כד) ולדעת רשע כסל והסכלות הוללות (קהלת ז, כה)**

ואסיים מעין הפתיחה -
ברכת ה' עליכם להגדיל תורה ולהאדירה,
אריאל ינאי,
רחוב מימון 44, בני ברק

* **מחוסר פנאי רשמתי הערותי בקצרה בשולי מכתבו, ועמו הסליחה.**
בברכה רבה
נאמ"ן ס"ט
י"ג בחשוון תשע"א

ב"ה כסלו התשע"א

לכבוד

הגאון הגדול רבי מאיר מזוז שליט"א.

ראש ישיבת "כסא רחמים" ספרדית.

אחרי דרך מבוא השלום לכבוד תורתו ולכל החונים עליו, בכבוד ובהכנעה. שמחתי והתענגתי לקבל את תשובותיו של כת"ר על הערותיי ספר הסליחות המדויק "שפתי רננות" בהוצאת "מכון הרב מצליח" שעל יד ישיבתכם הרמה. אני מודה לכת"ר שפינה לי מזמנו היקר, וענוותנותו של כבוד תורתו תרביני.

עם זאת, באם יורשה לי להעיר וללמוד בדבריכם, ואעשה זאת בקצירת האומר בכדי שלא להטריח.

1. במכתבי הקודם כתבתי להעיר בפיוטו של רבי שלמה אבן גבירול (עמ' 359) – אמלים אשר רגשו וצדק לא פגשו, שלדעתי אין הכוונה ללשון חיבור כפירוש הנדפס אלא לשון כריתה כלה"כ "כי אמלים" בתהלים קיח, יא. שעניינו כריתה מלשון "ימולל ויבש" (רש"י שם).

וכתב על כך כבוד תורתו- שם האל"ף סימן העתיד, וכאן שורש כמו הַיְהוּדִים הָאֲמִלִּים (נחמיה ג, לד) והכוונה שהקב"ה מחבר את הגוף והנשמה יחד ודן אותם כדמפרש ואזיל.

אולם גם פירוש "אמללים" האמור בספר נחמיה הוא מלשון כריתה – ראה שם ב'מצודות'- האומללים, הנכרתם וחלושים כמו "כי אומלל אני" (תהלים ו, ג), וכ"כ באב"ע שם – "וחברו 'כי אומלל אני': 'נשחת ודל כמו היהודים האמללים דעזרא (נחמיה ו, לד) וב'מצודות' שם: אומלל, ענין כריתה כמו ימולל ויבש (תהלים צ, ו) והוא מלשון מילה'.

נמצא אפוא, שלשון אומלל, מילה, ימולל, אמלים, עניינו הוא כריתה וביטול, ואם כן אין האל"ף משמשת בו כיסוד ושורש. * **במלה אמלים האל"ף אינה שורש אבל במילה אומלל באל"ף נהפכה לשורש, ועיין כיו"ב להרש"ש ריש תרומות.**

נראה עוד להוסיף, וכפי הנראה שגם רמז לכך כת"ר בדבריו הקצרים, כי פיוט מופלא זה מיוסד על דברי הגמרא סנהדרין (צא.) (וכן במכילתא דרש"י פט"ו

א, ילק"ש תהלים, רמז תש"ס) במשל החיגר והסומא שהנמשל הוא הגוף והנפש: "משל למלך שהיה לו פרדס נאה והיו בו בכורות (תאני הבכורות, רש"י) נאות והושיב בו שני שומרים חגר וסומא, א"ל חגר לסומא בכורות טובות אני רואה בכרם הרכיבני עליך ונביאים ונאכלם, רכב חגר על גבי סומא והביאם ואכלום, לימים בא בעל הפרדס ואמר בכורות נאות היכן הם אמר לו חגר כלום יש לי רגלים, א"ל סומא כלום יש לי עינים, הרכיב חגר על גבי סומא ודן שניהם כאחד, אף הקב"ה מביא נשמה וזורקה בגוף ודן שניהם כאחד וכו'.

כך גם בפיוט הזה מתאר כאן אבן גבירול באופן מוחשי ויוצא דופן את ה"ויכוח" הנוקב והקשה אשר מתנהל בין הגוף לנפש בעומדם בדין, כשכל אחד מהם מנסה להטיל את האחריות על השני: בזכרי יום הקפדה (=הכליה ע"פ יחזקאל ז, כה) פחד קראנו ורעדה... הנפש תמהר תשוב: ובהמשך מדבר הגוף: "דיבר גוף להיושע: חדל ממנו והשע (=פנה מעלי), זך אני בלי פשע! יען אשכים ואממיש מושך כמו חלמיש... ראש הפקודה (=העונש) כולה – על נפש ומעללה, שלמה לה כפעולה!

וזהו ההמשך – "אמלים אשר רגשו, וצדק לא פגשו, אחד באחד ייגשו (כלומר, לכל אחד בפני עצמו יש פתחון פה כנגד חברו), ואז – "לב דורש מעבדיו (= ה' הדורש ויודע סתרי אדם) יחביר שניהם יחדיו ובערו שניהם יחדיו!" – זהו פסק דינם, ה' דן את שניהם כאחד כמו במשל החיגר והסומא שבגמרא. פלאי פלאים. * **נכון מאד**

2. כתבתי במכתבי הקודם להעיר בפיוטו של רבי יהודה הלוי (בעמוד 649) שכוונת הפייט במילים "מלאך שמך בקרבו לתמוך ימיני ולסעוד", היא למשה רבנו הנקרא מלאך מלה"כ "וישלח מלאך ויוציאנו" (במדבר כ, טז ברש"י), או ע"ש שליחותו להוציא את בני ישראל ממצרים ושהמשך "בושש רכבו לבוא ושולח רגלי למעוד" מתכוון לחטא העגל וכו', "עלות ארבעת דגלי" היינו דגלי השבטים שבמדבר סיני.

כתב על כך כבוד תורתו - "לא נמצא במרע"ה הלשון 'שמך בקרבו' וגם כל הפיוט בקשה ותחנה לעתיד".

נראה כי ריה"ל התכוון כאן לישעיהו (סג, יא) "ויזכר ימי עולם משה עמו, איה המעלם מים את רעי צאנו, איה השם בקרבו את רוח קדשו",

וב'מצודות' שם - איה הוא השם בקרב משה את רוח הנבואה. * הַשֵּׁם
בְּשִׁי"ן שְׁמַאלִית, ואין זה שייך ללשון שמך בקרבנו. והיל"ל רוחך (או
רוח קדשך) בקרבנו.

3. בהערה האחרונה (ביחס לעמוד 279) ובכסלם, את כסלם שמו ברוב
קנייניהם". כאן בהחלט צודק כת"ר שמילת 'כסל' מתפרשת בפיוטי ספרד
רק במובן של בטחון וכמובן של * כְּסִילוֹת, ואין הכוונה לבטן וקרביים
("חלבים על הכסלים"). יועבר עם זאת, מעניין לענין באותו ענין, כי גם
קיימת הקבלה לשונית בין "כסל" שכוונתו לחלב ושומן ל"כסל" שכוונתו
לכסילות, והוא ע"פ הכתוב בתהלים (מט, יד) זה דרכם כסף למו- ובגמ' שבת
(לא). והובא גם בפירושו של רש"י שם בתהלים – "זה דרכם של רשעים
שסופם אבודים", אבל 'כסל למו' חלב יש להם על כסליהם ומכסות את
כליותיהם ואינן יועצות אותו לשוב מרעתם וכו'", כלומר הכסל (החלב) מכסה
את הכליות היועצות. בינתו של הכסיל נסתתרה ונתכסתה. * אמת לאמתה

אמיים בברכת ה' עליהם,

בברכת בריאות גופא ונהורא מעליא בהמשך עבודת הקודש, להגדיל תורה
ולהאדירה. * וכן למר.

בברכה רבה
אריאל ינאי.

מכתבים

ואגרות

ברכות לרגל הוצאת הספר חיי משה

גם אני מצטרף לכרכוב הרבנים שליט"ו
על ספר חיי משה והרה"ג ר' משה יעיש זצ"ל.
דביתו להעיר על מה שיש בהצעה שדברי ר' יצחק
שהובאו דר"י (כיש פרט כראשית) כן דעו מדברי
הנשוא ולא מצאו מקומם, כי אכן מן המידע מצא
מקורם במדרש וילקוט שמעוני, ואם מקום יובן מזה
שר"י הכניס את דעו המיוחדת לשם במלך המלך,
כדי לרמוז לשם אביו זצ"ל

דבריה רבה שנת

כה אדר תש"ז

אגרת ברכה לרגל הוצאת ספרי חיי משה

INSTITUTIONS YESHIVAT
"KISSE RAHAMIM"

בנשיאות רבותינו שבא"י:
מנחם המאן האדיר הראשון לעיון הרב עובדיה יוסף שליט"א
והחבר"ה מנחם המאן הראשון הראשית לישראל
רב נתיבות, וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל

בס"ד

מפעלי התורה הקדושה

מוסדות ישיבת

נסא רחמים ספרדית (ע"ר)

על שם מנחם המאן
ר' רחמים חי חזיה הכהן זצ"ל, ראב"ד אי גרמא
(נוסדה בכסלו התשכ"ג ע"י תלמידו המאן הקדוש
רבנו מעליח מאוזו זצ"ל הי"ד חבר ב"ד בתנוס)

מוסדות

הישיבה

- * גן ילדים
- * ת"ת לבנים
- * גן ובי"ס לבנות
- * מתיבתא ז-ח
- * ישיבה קטנה
- * ישיבה גדולה
- * סמינר לבנות
- * כוללי אברכים
- * בני-ברק
- * גבעתיים
- * נתיבות
- * ב"ד צ"ץ "משפט וצדק"
- * ירחון "אור תורה"
- * מכון "חבר מצליח"
- * להוצאת ספרים
- * כולל ערב
- * לכתובת שו"ת
- * "ויען שמואל"
- * מכון
- * "זכור תורת משה עבדי"
- * קרן גמ"ח ומענקים
- * מכון הסת"ם הספרדי
- * "יד רמאל"
- * ועוד...

בס"ד, בני-ברק, יום כ"ב מנחם אש

ידידני היקר היש אלו אברכים שלי

אנשי. אלו ודרכי!

יש לי זה הספר הזהיר "חיי משה"

אמרו אמרו.

בסוף חמור 220 גמ"ח האלו אברכים שלי

פי האלו אברכים חי לפני אמה שנה

אברכים שאגה אמה חי לפני 252 שנה

והכוונת לספר האלו זה האשון חמור

אברכים אברכים יפה לך (אמרי)

אמר אפרים שני לפני כ-400 שנה

דרכי

אני

אגרת ברכה לרגל הוצאת ספרי אריג פז

בס"ד

מוצש"ק וישב כ"ב בכסלו התשע"ב

שבוע טוב ומבורך!

יישר כח על הספר "מורא מקדש אריג פז" ששלחת אלי. כמדומה שבסוף הסכמת הגרש"מ עמאר נשמטה מלת ויפוצו מעיינותיו [חוצה] לפני חתימותי.

בעמוד תמוז מה שכתבת בשם הגר"ד שלוש (שליט"א) [זצ"ל], יש להוסיף שבימינו עושים יותר גרוע שמדפיסים ברכונים ועלונים עם שם הוי"ה מלא ומדביקים במגנט על המקרר, והכל נזרק לאשפה בעוה"ר. ויש לעורר על זה.

בברכה רבה, נאמ"ן ס"ט

מוצש"ק וישב כ"ב בכסלו התשע"ב

הג"ד

שבוע טוב ומבורך!

יישר כח על הספר "מורא מקדש אריג פז" ששלחת אלי. כמדומה שבסוף הסכמת הגרש"מ עמאר נשמטה מלת ויפוצו מעיינותיו [חוצה] לפני חתימותי.

בעמוד תמוז מה שכתבת בשם הגר"ד שלוש (שליט"א), יש להוסיף שבימינו עושים יותר גרוע שמדפיסים ברכונים ועלונים עם שם הוי"ה מלא ומדביקים במגנט על המקרר, והכל נזרק לאשפה בעוה"ר. ויש לעורר על זה.

אגרת ברכה לרגל הוצאת ספרי תבת גמא

בס"ד

י"א בתמוז התשע"ג

תודה רבה על הספר "תבת גמא" דרשות לבר - מצוה, לרגל הכנס בנו היקר גבריאל מצליח ארביב הי"ו לעול מצוות.

תראו ממנו הרבה נחת בגשמיות וברוחניות עם כל אחיו הי"ו

בברכה רבה

נאמ"ן ס"ט

י"א בתמוז התשע"ג

מ"ד

מאסה רבה על הספר "תבת גמא" דרשות לבר - מצוה, לרגל
הכנס בנו היקר גבריאל מצליח ארביב הי"ו לעול מצוות.
תראו ממנו הרבה נחת בגשמיות וברוחניות עם כל אחיו
הי"ו

בברכה רבה

נאמ"ן ס"ט

אגרת ברכה לרגל הוצאת ספרי חקת הפסח ח"ב

בס"ד

כ"ח באדר התשפ"א

שלום וברכה!

תודה רבה על הספר חוקת הפסח ח"ב ששלחת. מלא וגדוש מהלכות פסח בטוב טעם ודעת. נפלו בו כמה שגיאות – דפוס ובל"נ אם תעשה מהדורא שניה אשלח לך תיקונים.

בברכת חג פסח כשר ושמח

נאמ"ן ס"ט

כה אדר התשפ"א

ה"י

שלוש ודינה!

מגדל דנה על הספר חוקת הפסח ח"ב. מלא וגדוש מהלכות פסח בטוב טעם ודעת. נפלו בו כמה שגיאות – דפוס ובל"נ אם תעשה מהדורא שניה אשלח לך תיקונים.

כפסד מל פסח כשר ושמח

נאמ"ן

ברכות הורי גברו

מי שברך לאבותינו הקדושים והטהורים הוא ישלח
ברכה והצלחה ורפואה שלמה להורי היקרים
והחביבים, אהובים ונחמדים

מו"ר אבי ה"ה ר' גבריאל בן מרים

ולמרת אמי רבקה בת פורטונה הי"ו

ימלא ה' כל משאלות לטובה ולברכה, אורך ימים
ושנות לכל אחיותי וגיסי בניהם ובנותיה וכל אשר להם

תשית לראשו עטרת פז

מי שברך לאבותינו הקדושים והטהורים הוא ישלח
ברכה והצלחה ורפואה שלמה על מו"ר חמי היקר
והנעלה, מוקיר רבנן ותלמידהון

רבי יוסף שיליאן שליט"א

ימלא ה' כל משאלות לטובה ולברכה, אורך ימים
ושנות חיים לכל בניו גיסי ונשיהם בניהם ובנותיה וכל
אשר להם.

מי שברך לאבותינו הקדושים והטהורים
אברהם יצחק ויעקב, משה ואהרן יוסף ודוד
הוא יברך וישמור וינצור את היקר והנעלה איש
החסד ורוב הפעלים לתורה ולתעודה
הר' יהונתן שמואל בן קהת
ורעייתו מרת מאשא חנה
למשפחת ספטנר הי"ו
להצלחה ובריאות, שלום בית ופרנסה קלה ובשפע,
לחינוך בניו ובנותיו וגאולה קרובה, אכ"ר

לע"נ אביו הרה"ח ר' קהת בן אברהם יצחק ז"ל
נלב"ע ח' באלול התשס"ה
מקימי עולה של תורה בעיר סנט לואיס, ארה"ב
לע"נ זוגתו מרת רבקה דינה בת ר' משה יעקב ז"ל
נלב"ע ד' בניסן התשס"ב
תנצב"ה

ברכות בחשבון

לכבוד ידידי וחביבי, אהובי כנפשי,
מוקיר רבנן ותלמידיהון
הר"ר נחמיה פיירסטון יצ"ו ורעייתו שתחי',
השי"ת יברכם בפרנסה קלה ובשפע רב עד בלי די.
להצלחת בנן ובנותיו שיזכו לכל הברכות והישועות,

זכות משה אל תנשה

ברכות בחשבון על שער בת רבים

למעלת כבוד ידידינו הרם והנעלה חבר ביה"ד נתניה
הגאון הגדול מעוז ומגדול כמוה"ר **משה חביב שליט"א**
על עזרתו הרבה להוצאת חיבורנו והגהתו
מוקדש לרפואת אמו מרת **ליליאן בת פורטונה שתחי'**
שובע שמחות נעימות וטובות, איו"ח, אכ"ר.

השיר והשבח לחי העולמים

מי שברך לאמותינו הקדושות והטהורות שרה רבקה רחל ולאה הוא יברך
וישמור את האשה הכבודה מרת

נועה לימור מצליח בת מרים חגית שתחי'

תזכה היא וילדיה היקרים

לביא יאיר, לירון, לירז ונויה לשפע ברכה והצלחה, בריאות איתנה
ונהורא גופא מעליא, תזכה לראותם תחת חופתם, מתוך אושר ושלווה
ויראת שמיים זכה וטהורה, אכ"ר

לעילוי נשמת

בעלה איש חיל ר' אברהם (אבי) זלה"ה בן פורטונה שתחי'
ת'נצ'ב'ה'

הספר מוקדש לכבוד ידיד נפשי אהובי ורעי
איש ימיני בכל חיבוריי

הג"ר **שמעון פריי הלוי שליט"א**

להצלחת בניו ובנותיו ונכדיו וכל אשר לו
יזכה לשפע חיים ברכה ושלוש, אורך ימים ושובע שמחות

לעילוי נשמת רעייתו הרבנית **חיה שרה רחל ז"ל**
בת הרה"ג ר' אליהו זצ"ל מח"ס ברכת אליהו ב"ח

יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם

מי שברך לאבותינו הקדושים והטהורים, הוא יברך את

כב' ידידינו מכובדנו היקר והנעלה

ר' יהודה פרץ ורעייתו שתחי'

לעילוי נשמת הוריהם היקרים

ולע"נ הר"ר ימין פרץ בן שרה זלה"ה

ורעייתו מרת שמחה פרץ בת אורדוניה זלה"ה

ובנם איש חי ורב הפעלים

הר"ר ארי חיים פרץ בן שמחה זלה"ה

ת'נ'צ'ב'ה'

גם ברכות יעטה מורה ילכו מחיל אל חיל

מי שברך לאבותינו הקדושים והטהורים הוא יברך

וישמור את ידידינו מכובדנו

הר"ר הרצל ג'נח שיחיה

להצלחת בנו וכלתו ונכדו היקר

יזכה לשפע חיים ברכה והצלחה, אבי"ר

לעילוי נשמת הוריו ואחיו ע"ה

לע"נ היקר והנעלה

הבה"ח ר' יעקב ישראל עמר ז"ל

ת'נ'צ'ב'ה'

תרומת אביו הרה"ח ר' יצחק עמר שליט"א

נר אלקים נשמת אדם
לעילוי נשמת רבותינו המנורה הטהורה

מרן הראש"ל רשכבה"ג
הרה"ק רבנו עובדיה יוסף
בן גורג'יה זי"ע

מרן הג"ר יחיאל שלמה ידידיה
בן הרבנית יפה ג'מילה זצ"ל

הג"ר דוד שלום צדקה
בן הרבנית פהימה זצ"ל

תנצב"ה

מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב, הוא יברך את תיילי ישראל העומדים
על משמר ארצנו וערי אלהינו, מגבול הקנזון ועד מדבר מצרים, ומן הים
הגדול עד לבוא הערבה ובכל מקום שהם, ביבשה ובאור ובמים.
יתן יי את אויבינו הקמים עלינו נגפים לפניהם!

הקדוש ברוך הוא ישמרם ויצילם מכל צרה וצוקה, ומכל נגע ומחלה, וישלח
ברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם. ידבר שונאינו תחתיהם, ויעשרם בכתר
ישועה ובעטרת נצחון.

ויקיים בהם הכתוב כי יי אלהיכם תהלך עמכם, להלחם לכם עם איביכם
להושיע אתכם, ונאמר: אמן.

**אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשבביה העומדים בין בים
ובין ביבשה המקום ירחם עליהם ויציאם מצרה לרוחה
ומאפלה לאורה ומשעבוד לגאולה השתא בעגלא ובזמן קריב
ונאמר אמן**

בתפלה לבורא עולם שנזכה לישועה רווחה והצלחה
ונזכה לגאולה בקרוב, אכ"ר

כי שם חלקת עחקק ספון

